

Instruktion för SiS placeringsprocess

SiS ska ha en myndighetsgemensam bild av placeringsprocessen. Barn, ungdomar och klienter som vårdas inom SiS ska få tillgång till bästa möjliga vård utifrån sina individuella behov.

Den här instruktionen ska möjliggöra likvärdighet, effektivitet och rättssäkerhet i en transparent och spårbar placeringsprocess.

Instruktionen är utarbetad av Projekt: Översyn av placeringsprocessen i syfte att beskriva SiS placeringsprocess.

Illustrationer: Karin Söderqvist

Instruktion för SiS placeringsprocess

Dnr I.I.4-431-2022

Dokumentinformation

Titel på dokumentet		Handlingstyp	
Instruktion för SiS placeringsprocess		Instruktion	
Dokumentets giltighetsområde	Dokumentets giltighetstid	Dokumentets versionsnummer	
Hela myndigheten	Fr.o.m februari 2023 och ☒ Tills vidare ☐ Till och med	1.0	
Organisatorisk enhet som förvaltar dokumentet	Chef som ansvarar för förvaltning av dokumentet	Granskning av dokumentet	
Ungdomsvårdsavdelningen	Sektionschef	Vid behov eller var 24:e månad	

Beslut och revideringar

Beslut om dokumentet				
Beslutsdatum	Beslutsfattare	Beslutets innebörd	Diarienummer	Versionsnummer
2023-01-16	Generaldirektör Elisabet Åbjörnsson Hollmark	Instruktionen gäller från och med 2023-02-01	I.1.4-431-2022	1.0

Beslut om revidering				
Beslutsdatum	Beslutsfattare	Beslutets innebörd		Versionsnummer

Innehåll

Inledning	9
Om instruktionen.....	10
Läsanvisning.....	10
Förklaring av vissa begrepp som används i dokumentet.....	11
Förkortningar	12

DEL I

Utgångspunkter för SiS vård av ungdomar och klienter	14
Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU	15
Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM	15
Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU.....	16
Socialtjänstlag (2001:453), SoL.....	17

DEL 2

Placering vid SiS	20
Platstillgång.....	21
Anmälan om lediga platser.....	21
SiS ungdomsvård, LVU	22
Ungdomsvård vid avdelning för mottagning och behovsbedömning, MBB....	22
Ungdomsvård vid behandlingsavdelning	24
SiS missbruksvård, LVM	25
SiS sluten ungdomsvård, LSU.....	26
Särskilt tillsynsbehov, STB.....	27
Särskilt förstärkt avdelning, SFA.....	27

DEL 3

Placeringsprocessens genomförande	30
Elektronisk platsansökan, EPA.....	30
Val av SiS ungdomshem och LVM-hem.....	33
Kriterier för vård på ordinarie vårdplats	33
Kriterier för vård på säkerhetsnivå I	34
Kriterier för vård på plats för särskilt tillsynsbehov, STB	35
Kriterier för vård vid särskilt förstärkt avdelning, SFA.....	35

Beaktning inför placering.....	36
Rekommendation om prioritering av skäl att beakta inför placering.....	38
Placeringsprocess för placering på MBB-avdelning.....	39
Placeringsprocess för placering på behandlingsavdelning.....	43
Placeringsprocess för placering vid LVM-hem.....	47
Placeringsprocess för placering från LVU till LSU.....	50
Placeringsprocess för placering från LSU till LVU.....	54
Placeringsprocess för placering på avdelning/plats för särskilt tillsynsbehov, STB.....	55
Placeringsprocess för placering på Särskilt förstärkt avdelning, SFA.....	56
Placeringsprocess för placering enligt SoL.....	56
Trygg och säker placering.....	57
Säkerhetsbedömning.....	57
Initial säkerhetsbedömning inför platsanvisning.....	58
Preliminär säkerhetsbedömning vid ankomst till SiS ungdomshem/LVM-hem.....	59
Fastställd säkerhetsbedömning.....	59
Säkerhetsnivåer inom säkerhetsbedömningen.....	59
Revidering av säkerhetsnivå inom säkerhetsbedömningen.....	60
Säkerhetsnivåer på SiS ungdomshem och LVM-hem.....	61
Särskilda omständigheter.....	62
När tillgänglig målgruppsanpassad plats saknas.....	62
Placering av person med annan upplevd könsidentitet än den juridiska.....	63
Placering av person med skyddad ID.....	64
DEL 4	
Vårdens genomförande.....	68
Inskrivning.....	68
Riskbedömning inför intag.....	69
Intagning.....	69
Transport.....	70
Omplacering.....	70
Omplacering utifrån förändring av tjänst – LVU/LVM.....	71
Omplacering utifrån förändrat behov av säkerhetsnivå – LVU/LVM.....	72
Omplacering utifrån förändrat behov av läsbarhet – LVU/LVM.....	72

Omplacering till målgruppsanpassad plats – LVU/LVM	73
Omplacering vid akut situation – LVU/LVM	74
Omplacering utifrån beaktning av närhetsprincip – LVU/LVM.....	75
Omplacering utifrån stängning av avdelning eller förändrad målgrupp.....	75
Omplacering – LSU.....	76
Tillfällig placering	77
Dokumentation.....	78
Enheten för placerings dokumentation	79
Ungdomshems och LVM-hems dokumentation.....	79
Dokumentation om nöjdförklaring inom LSU.....	79
Kommunikation	80
Individuellt avtal gällande förhöjd vårdavgift.....	81
Vårdens upphörande	82
Socialtjänstenkät.....	83
DEL 5	
Rättsliga förutsättningar	86
Tvångsvård.....	86
SiS verksamhet	87
Handläggning av ärenden.....	94
Några utdrag ur gällande lagstiftning	98
DEL 6	
Hantering av beläggning.....	104
Placering på belagda platser.....	104
Förändring av målgrupp på avdelning.....	104
Köställning.....	105
Bilaga.....	106
Bilaga 1. Screening STB/SFA	106

Inledning

SiS uppdrag är att bedriva individuellt anpassad tvångsvård av barn och ungdomar med allvarliga sociala eller psykosociala problem och vuxna med missbruksproblematik. SiS verkställer även sluten ungdomsvård.

I samverkan med socialtjänsten ges barn, ungdomar och klienter med allvarliga och omfattande psykosociala problem bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet. Vården och behandlingen är jämlik och fri från diskriminering och utförs med god etik och hög kvalitet. Myndighetens arbete präglas av hög tillgänglighet och rätts-säkerhet.

SiS vision är "plats för förändring". Den ger uttryck för att den vård och behandling som erbjuds via SiS ska skapa bättre förutsättningar för barn, ungdomar och klienter att göra de förändringar som de behöver för ett socialt fungerande liv. Plats för förändring är en ledstjärna för verksamhetens inriktning och organisation på lång sikt.

SiS värdeord för bemötande är respekt, omtanke och tydlighet. Värdeorden är grundstommen i vårt bemötande inom SiS och bidrar till trygghet för dem som vårdas och till en bra och trygg arbetsmiljö för medarbetarna. Våra värdeord är okränkbara och gäller för alla inom SiS.

Myndigheten leds av en generaldirektör. SiS ungdomshem och LVM-hem är knutna till en ungdomsvårdsavdelning och en missbruksvårdsavdelning vid huvudkontoret. Huvudkontoret består av flera avdelningar med ansvar för bland annat styrning, IT, ekonomi, övergripande planering och uppföljning. En avdelningsdirektör leder respektive avdelning. Det är ungdomshemmen och LVM-hemmen som ansvarar för vården och behandlingen av de inskrivna ungdomarna och klienterna. Ungdomshemmen och LVM-hemmen leds av en institutionschef. De ansvarar också för skolverksamheten vid ungdomshemmen och den hälso- och sjukvård som ungdomshemmen och LVM-hemmen bedriver. Institutionscheferna är underställda avdelningsdirektören för ungdomsvårdsavdelningen respektive missbruksvårdsavdelningen.

Om instruktionen

Detta är ett reglerande styrdokument som beskriver SiS placeringsprocess samt vad som ska göras eller hur något ska, eller bör, genomföras. Detta dokument innehåller konkreta och detaljerade beskrivningar för hur avgränsade arbetsuppgifter ska utföras. Instruktion för SiS placeringsprocess kompletterar befintliga riktlinjer i syfte att ge ytterligare praktisk vägledning inom specifika områden eller arbetsmoment. Dokumentet reglerar placeringar av ungdomar och klienter på ungdomshem och LVM-hem där flertal arbetsmoment innehåller individuella bedömningar utifrån aktuella förutsättningar i det enskilda ärendet. I förekommande fall finns hänvisningar till lagar, förordningar och andra författningar som rör SiS ungdomsvård, missbruksvård samt slutna ungdomsvård.

Instruktionen är framtagen i syfte att:

- i sin helhet beskriva SiS placeringsprocess
- underlätta tillämpningen av en rättssäker och likvärdig placeringsprocess
- fungera som ett stöd i det dagliga arbetet för den som arbetar med frågor som rör placering inom myndigheten
- bidra till känd och lättillgänglig information gällande SiS vård av ungdomar och klienter
- underlätta och främja en myndighetsgemensam bild av SiS placeringsprocess

Dokumentet riktar sig till samtliga medarbetare inom SiS.

Ungdomsvårdsavdelningen tar gärna emot synpunkter på innehåll och ansvarar för att instruktionen hålls uppdaterad. Detta för att fel ska kunna korrigeras, otydligheter avhjälpas och att materialet blir ett användbart verktyg i det dagliga arbetet.

Läsanvisning

Instruktionen är indelad i sex delar. Den första delen utgör en översiktlig information om utgångspunkter för SiS vård av ungdomar och klienter. Den andra delen innehåller information om SiS verksamhet. Den tredje delen innehåller placeringsprocessens genomförande för samtliga placeringsgrundande lagrum med bland annat information om den elektroniska

platsansökan, kriterier, säkerhet och processbeskrivningar. Den fjärde delen innehåller information om vårdens genomförande och den femte delen handlar om rättsliga förutsättningar. Del sex behandlar hantering av beläggning. För att göra det lättare att orientera sig i texten och i de olika arbetsmomenten innehåller instruktionen många klickbara hänvisningar mellan olika avsnitt i dokumentet liksom länkar och hänvisningar till riktlinjer och användarmanualer som inte återfinns i denna text. Länkar är markerade med blå text.

De olika arbetsmomenten i handläggningsprocessen kan givetvis variera i ordning och omfattning beroende på den enskilda situationen och dokumentet kan läsas i en annan ordning än det är skrivet.

Förklaring av vissa begrepp som används i dokumentet

<i>Ungdom</i>	Begreppet ungdom används som ett samlingsbegrepp för samtliga som vårdas inom SiS ungdomsvård i åldersgruppen 0-21 år. Begreppet används således synonymt med barnet, den unge eller den dömde.
<i>Klient</i>	Begreppet klient används som ett samlingsbegrepp för samtliga som vårdas inom SiS missbruksvård.
<i>Socialnämnd</i>	Begreppet socialnämnd används för att markera det ansvar som åvilar socialnämnden och där beslut inte kan delegeras till tjänstemän inom socialtjänst.
<i>Ordförandebeslut</i>	Begreppet används för beslut fattade av ordförande i socialnämnden.
<i>Socialtjänst</i>	Begreppet socialtjänst används för det arbete som tjänstemän inom socialtjänsten genomför på delegation av socialnämnden.
<i>Socialsekreterare</i>	Begreppet används för de tjänstemän inom socialtjänsten som arbetar på delegation av socialnämnden.
<i>Ungdomshemmet/ LVM-hemmet</i>	Begreppen används synonymt med SiS ungdomshem, SiS LVM-hem eller institutioner och åsyftar SiS särskilda ungdomshem och LVM-hem.
<i>Placeringsprocess</i>	Används synonymt med placeringar på SiS och avser hela placeringsprocessen från den initiala kontakten till utskrivning.

Förkortningar

Roll och befattning:

Förkortning	Betydelse
AD/Avd.dir	Avdelningsdirektör
Beh.ass	Behandlingsassistent
Beh.ped	Behandlingspedagog
Beh.sam	Behandlingsamordnare
Beh.sekr	Behandlingssekreterare
EC	Enhetschef
GD	Generaldirektör
IAS	Institutionsansvarig sjuksköterska
IC	Institutionschef
PASP	Person med ansvar för samordning och planering
Psyk.	Psykolog
Sek.chef	Sektionschef
SSK	Sjuksköterska

Lagstiftning:

Förkortning	Betydelse
FL	Förvaltningslag (2017:900)
HSL	Hälsa- och sjukvårdslag (2017:30)
LSU	Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård
LVM	Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall
LVU	Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga
OSL	Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)
SoL	Socialtjänstlag (2001:453)
SoF	Socialtjänstförordning (2001:937)

Begrepp inom SIS verksamhet:

Förkortning	Betydelse
Anv	Plats anvisad
Avv	Avviken
Beh.plan	Behandlingsplan
EPA	Elektronisk platsansökan
Inskrivning	Efter att plats anvisats ska institutionschef vid berört ungdomshem/LVM-hem besluta om inskrivning enligt 3 kap. 10 § första stycket SoF.
Intagning	Institutionschef fattar beslut om intagning när ungdom/ klient fysiskt tas in på ungdomshem/LVM-hem
KAJ	SIS nya klientadministrativa journalsystem
KIA	SIS gamla klientadministrativa journalsystem
MBB	Mottagning och behovsbedömning
NTE	Nationella transportenheten Kriminalvården
OMP	Omplacerad till annan avdelning/ ungdomshem eller LVM-hem
RSV	Reserverad till placering
SJU	Sjukhusvistelse
STB	Särskilt tillsynsbehov
SFA	Särskilt förstärkt avdelning
TakeCare	SIS patientadministrativa journalsystem
Tjänst	MBB-verksamhet, behandlingsverksamhet
Tjänstetyp	Fördjupad indelning av SIS tjänster
TPA	Tillfälligt placerad på annat ungdomshem/LVM-hem
UTF	Utflykt med eller utan personal
UTS	Utskriven från SIS
VEB	Verkställighetens början
VIE	Vård i enskildhet
VP	Verksamhetsplan
VSP	Verkställighetsplan
VUH	Vistelse utanför institution enligt beslut
ÖNI	Övernattning på annat ungdomshem/LVM-hem
ÖVF	Överflyttad till annat ungdomshem/LVM-hem

DELI

Utgångspunkter för SiS vård av ungdomar och klienter

Vården som bedrivs inom SiS verksamhet ska vara grundad på gällande lagstiftning och SiS etiska riktlinjer. SiS juridiska riktlinjer är en sammanfattning av de lagar, förordningar, föreskrifter och allmänna råd som reglerar verksamheten vid ungdomshemmen och LVM-hemmen. Se länkar för juridiska riktlinjer gällande placeringsgrundande lagrummen LVU, LVM och LSU.

Sverige har förbundit sig att följa FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) där det bland annat slås fast att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn. Utifrån barnkonventionen ska myndigheter lägga avgörande vikt vid vad som är bäst för den unge när man tar beslut, något som även ska prägla placeringsprocessen inom SiS.

Alla medarbetare inom SiS ska beakta mänskliga rättigheter. Denna skyldighet uttrycks till exempel i "Handlingsplan för SiS arbete med mänskliga rättigheter".¹ FN:s utvecklingsorgan har enats om vilka principer för mänskliga rättigheter som ska vara vägledande. Där ingår bland annat delaktighet och inflytande, något som ska vara centralt i verksamheten. Delaktighet innebär att ungdomar och klienter ska ges möjlighet att själva framföra sina åsikter och att dessa ska tillmätas betydelse. I de fall det gäller ett barn eller en ungdom ska dennes åsikter och inställning tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad.

SiS har ett ansvar att möjliggöra delaktighet och reellt inflytande på jämlika villkor. Utgångspunkt för ett rättighetsbaserat arbetssätt inom SiS ska vara tillit och tilltro till individens vilja och inneboende förmåga till egenmakt och medansvar. Ungdomar och klienter ska ges insyn i arbetet och i verk-

---

¹ Dnr 113-2774-2020

samheten för att kunna följa och granska arbetet, något som också kan appliceras på SiS placeringsprocess.

Ungdomar och klienter ska få tillgång till bästa möjliga vård utifrån sina individuella vårdbehov. Vården inom SiS baseras på antagandet att alla människor ska behandlas med respekt och att alla har lika värde oavsett ålder, kön, könsöverskridande identitet, funktionsnedsättning, sexuell läggning, religionstillhörighet eller etnisk tillhörighet.

Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU

Det ska, enligt 12 § LVU, finnas särskilda ungdomshem för barn och ungdomar som bedöms vara i behov av att stå under särskilt noggrann tillsyn på grund av att de utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende. Det är SiS som är huvudman för dessa hem och bland annat ansvarar för att alla som behöver vård vid ett av SiS ungdomshem kan erbjudas sådan vård av god kvalitet.

Ungdomar kan vårdas vid ungdomshem med stöd av 2 och 3 §§ LVU eller efter ett omedelbart omhändertagande med stöd av 6 § LVU.

I de fall vården sker vid SiS ungdomshem anvisar enheten för placering, efter framställan och acceptering av erbjudande om plats från socialnämnden, plats vid ett sådant ungdomshem. Det är socialnämnden som enligt 11 § LVU beslutar hur vården ska ordnas samt var den unge ska vistas under vårdtiden. Vid akuta situationer ska en plats anvisas omedelbart. Skyndsamhetskravet finns lagfäst i 12 § LVU.

Vård enligt LVU vid SiS ungdomshem ska upphöra senast dagen då ungdomen fyller 21 år.

SiS erbjuder alla placerade ungdomar skolundervisning. Alla SiS ungdomshem har en skola med behöriga lärare, elevhälsa, studie- och yrkesvägledare och andra viktiga stödfunktioner.

Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, LVM

Enligt LVM, lämnas tvångsvård vid särskilt avsedda hem enligt 22 § LVM. För missbrukare som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn ska det

enligt 23 § LVM finnas LVM-hem som är anpassade för sådan tillsyn. Det är SiS som är huvudman för sådana hem som avses i 22 och 23 §§ LVM. SiS ansvarar bland annat för att alla som behöver vård vid sådana hem kan erbjudas vård av god kvalitet. Klienter kan vårdas vid LVM-hem med stöd av 4 och 13 §§ LVM.

Syftet med vården enligt LVM är att bryta ett livshotande missbruk och motivera till frivillig behandling. LVM-vården får pågå i högst sex månader. Så snart som möjligt ska den övergå i öppnare former utanför LVM-hemmet, så kallad § 27-vård. Vården kan då fortsätta på ett öppet behandlingshem, i familjehem eller genom att personen deltar i öppenvårdsprogram.

Tvångsvård enligt LVM ska upphöra så snart syftet med vården är uppnått och senast när vården har pågått i sex månader. SiS beslutar om utskrivning från ett LVM-hem och kan även besluta att den enskilde ska flyttas till ett annat LVM-hem om det anses lämpligt ur vårdsynpunkt. Före överflyttning till ett annat hem bör samråd med socialnämnden ske och före utskrivning ska alltid ett sådant samråd ske. SiS ska, så snart det kan ske med hänsyn till den planerade vården, besluta att den enskilde ska ges tillfälle att vistas utanför LVM-hemmet för vård i annan form. Socialnämnden ska se till att en sådan vård anordnas. Om det inte längre finns förutsättningar för vård i annan form får SiS besluta att den enskilde ska hämtas tillbaka till hemmet.

Lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård, LSU

Påföljden sluten ungdomsvård används vid brott begångna av ungdomar i åldrarna 15-17 år. Enligt LSU ska frihetsberövandet verkställas under ledning av SiS. Socialnämnden ska dock ha det övergripande ansvaret för den unge som följer av socialtjänstlagen. Tiden för sluten ungdomsvård bestäms efter brottets straffvärde till lägst fjorton dagar och högst fyra år. Den dömdes behov av vård tillmäts inte någon betydelse vid påföljdsbestämningen. Beräkning av verkställighetstiden och intagningsförfarandet sker i stort sett på motsvarande sätt som vid dom till fängelse och SiS åläggs i detta sammanhang motsvarande uppgifter som Kriminalvården.

En dom gällande sluten ungdomsvård ska verkställas när den vunnit laga kraft. För den som är frihetsberövad, antingen häktad eller vårdas på ett särskilt ungdomshem med stöd av LVU, ska verkställigheten ske omedelbart.

Genomförandet av verkställigheten ska ske i nära samarbete med socialtjänsten i den dömdes hemort och med beaktande av de särskilda krav som måste ställas vid utformningen av frihetsberövanden som döms ut i fråga om barn och ungdomar. Som tidigare nämnts erbjuder SiS alla placerade barn och ungdomar skolundervisning.

Socialtjänstlag (2001:453), SoL

Socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i till exempel ett hem för vård eller boende. Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

Vid SiS ungdomshem kan ungdomar få frivillig vård enligt SoL. De placeras då inte med stöd av LVU eller LSU. Även vid LVM-hemmen kan personer som frivilligt söker vård enligt SoL tas emot. De placeras då inte med stöd av LVM.

DEL 2

Placering vid SiS

I SiS arbets- och delegationsordning anges att chefen, så kallad placeringschef, för enheten för placering har delegation på platsanvisning. Samråd ska alltid ske med berörd institutionschef. Det är alltså chefen vid enheten för placering som ansvarar och har fullt mandat att anvisa platser för ansökningar gällande vård vid ungdomshem och LVM-hem.

Enheten för placering är central i myndigheten. Placeringshandläggarna för tät dialog med varandra, socialtjänst, samtliga ungdomshem och LVM-hem. Detta medför att enheten för placering har en övergripande bild av samtliga placerade ungdomar och klienter men även aktuell lägesituation i myndigheten. Inför en anvisning av plats har placeringshandläggare kunskap om aktuell ungdom eller klient men också kunskap om konstellationer och beläggning på ungdomshem och LVM-hem för att säkerställa en lämplig placering utifrån aktuella förutsättningar.

Placeringshandläggare har ofta en rådgivande roll till kommunernas socialtjänst och många gånger initieras placering av ungdom eller klient med rådgivande samtal där socialtjänsten ringer till enheten för placering för att höra om ansökningsprocess och platsläge. I andra fall inleds placeringsprocessen med att ansökan om plats inkommer som en elektronisk platsansökan, EPA, i KAJ. Se avsnitt *Elektronisk platsansökan* i del 3.

- Det är enheten för placering som ansvarar för rådgivning och platsanvisning till kommunernas socialtjänst vid placering på ungdomshem och LVM-hem.
- Enheten för placering ansvarar också för placering och frågor som rör verkställighet av sluten ungdomsvård.
- Enheten för placering förfogar över alla platser i verksamhetsplanen. Utgångspunkten är att ungdomshem och LVM-hem har ansvar att ta emot de ungdomar eller klienter som anvisas på lediga och tillgängliga platser. Inför anvisning av plats sker alltid samråd med aktuellt ungdomshem eller LVM-hem.
- Placeringshandläggare har ansvar för att följa upp samtliga ärenden och bevaka, reservera och placera ungdomar och klienter på adekvata platser samt föra dialog med socialtjänsten, aktuella ungdomshem och LVM-hem.
- Placeringshandläggare är tillgänglig 23 timmar per dygn med avbrott mellan 12.00–13.00. Telefotid under kontorstid är 9.00–12.00 och 13.00–16.00. Vid behov av placering utanför kontorstid ska socialtjänsten vända sig till enheten för placeringsberedskapstjänst genom att ringa 010-453 40 00.

Platstillgång

Det finns ca 650 platser inom ungdomsvården och ca 350 platser inom missbruksvården. Dessa platser är fördelade på 21 ungdomshem och 11 LVM-hem. Inom sluten ungdomsvård, LSU, finns ca 80 platser.

Organisatoriskt fördelar SiS platserna i myndigheten utifrån differentieringsgrunderna kön, avdelningstyp (låsbar eller öppen) och tjänstetyp. Inom ungdomsvården sker ytterligare fördelning utifrån eventuell skolplikt där icke skolpliktiga ungdomar placeras utifrån åldersspannet 16–21 år och skolpliktiga ungdomar upp till 16 år.

SiS generaldirektör fattar årligen beslut om en verksamhetsplan innehållandes planerade platser för ungdomsvården respektive missbruksvården.

Anmälan om lediga platser

Samtliga ungdomshem och LVM-hem har ansvar att meddela enheten för placering när tillgängliga platser uppkommer. Anmälan ska ske i KAJ för samtliga placeringsgrundande lagrum men det finns även möjlighet att anmäla via mejl eller telefon under kontorstid till enheten för placering om omständigheterna så kräver. Det är därmed av vikt att medarbetare vid

ungdomshem och LVM-hem har behörighet att anmäla lediga platser i KAJ. All kontakt med enheten för placering efter klockan 16.00 och vid helger angående lediga platser måste ske via telefonkontakt med placeringshandläggare i beredskap. Detta är speciellt viktigt när hög beläggning med kö råder.

SiS ungdomsvård, LVU

Vid placering enligt LVU kan plats erbjudas på avdelning för mottagning och behovsbedömning (MBB), behandlingsavdelning, avdelning för särskilt tillsynsbehov (STB) samt på särskilt förstärkt avdelning (SFA). Vård enligt LVU inleds oftast på en MBB-avdelning eller STB-avdelning. Mer information om SiS olika tjänster utvecklas i nedan avsnitt.

För att vården på ungdomshemmen ska kunna genomföras ges möjlighet till vissa tvångsåtgärder mot ungdomen, så kallade särskilda befogenheter. Vård vid låsbar enhet är en sådan särskild befogenhet som beslutas av SiS och som alltid omprövas senast efter två månader.

För mer information om SiS ungdomsvård, se SiS juridiska riktlinjer och Riktlinje för SiS ungdomsvård – MBB samt behandling.

Ungdomsvård vid avdelning för mottagning och behovsbedömning, MBB

MBB är en förkortning av mottagning och behovsbedömning. På MBB-avdelning identifierar SiS ungdomens individuella behov för att effektivt kunna matcha insatser med rekommendationer och planera en vårdkedja tillsammans med socialtjänst, ungdom, vårdnadshavare och familj. För instruktion för planering och genomförande, se länk.

Ungdomens behov och socialtjänstens tidigare kännedom om ungdomen påverkar i vilken omfattning behovsbedömningar ska genomföras. Bedömningarna grundar sig på information som framkommit genom kartläggande och utredande aktiviteter.

Syftet med behovsbedömningen är:

- att få kunskap om ungdomens risker, behov och mottaglighet för att kunna anpassa vård och behandling
- att kunna ge rekommendationer till socialtjänsten för vidare vårdplanering.

På en avdelning för Mottagning och behovsbedömning är SiS huvudsakliga uppdrag att avbryta kriminalitet, missbruk och annat socialt nedbrytande beteende, att stabilisera ungdomens situation och mående samt att kartlägga och bedöma behov av fortsatta insatser. Risk-, behovs- och mottaglighetsprinciperna ska vara vägledande.

Alla MBB-platser inom myndigheten är låsbara. För att vara placerad på en låsbar avdelning måste det finnas lagstöd utifrån 3 § LVU (eget beteende), eller beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU, vilken ska grunda sig på kriterierna i 3 § LVU. Socialnämnden ska enligt 13 § LVU minst var sjätte månad överväga och pröva om vården ska upphöra. Vård vid låsbar enhet inom ungdomshemmet beslutas av SiS och ska alltid omprövas senast efter två månader vid vård enligt LVU.

Vid en MBB-avdelning erbjuds behovsbedömningar i form av:

1. *Baskartläggning*: Detta för de ungdomar som förväntas vara placerade kortare än två veckor eller redan har en aktuell risk-, behovs- och mottaglighetsbedömning.
2. *Utökad kartläggning*: Standardiserad bedömning av ungdomens risk-, behovs- och mottaglighetsprofil samt bedömning av eventuella behov av hälso- och sjukvårdsinsatser.
3. *Särskild bedömning*: Detta om det finns kvarstående frågeställningar som behöver besvaras inför den fortsatta behandlingsplaneringen eller för att kunna rekommendera fortsatta insatser till socialtjänsten.

Vid avdelningen erbjuds ungdomarna behandling i form av färdighets träning och strukturerade behandlingsaktiviteter. Under en placering för mottagning och behovsbedömning kan placeringstiden variera utifrån ungdomens individuella behov och uppdraget från socialtjänsten. För en del ungdomar avslutas placeringen redan under de första veckorna medan andra ungdomar kan komma att vårdas på avdelningen under en längre period. Genom att föra en tät dialog med socialtjänsten och erbjuda beslutsunderlag för den fortsatta vårdplaneringen strävar medarbetare vid avdelningarna aktivt mot att placeringstiden vid avdelningen ska vara så kort som möjligt och målsättningen bör vara att den inte blir längre än åtta veckor.

Ungdomsvård vid behandlingsavdelning

Vid SiS behandlingsavdelningar erbjuds behandling utifrån ungdomens individuella behov och socialtjänstens uppdrag till SiS. Behandlingen utgår från en standardiserad bedömning av ungdomens risk-, behovs- och mottaglighetsprofil, där kunskap om ungdomens behov och problem används vid planering av ungdomens behandling. Fokus i behandlingen ligger på att förbättra ungdomarnas förutsättningar för att fungera utanför institutionsmiljön, och därmed särskilt uppmärksamma behov relaterade till skolgång och familj.

Vid behandlingsavdelningen erbjuds ungdomen behandling i form av programverksamhet, strukturerade behandlingsaktiviteter och färdighetsträning. Utifrån ungdomens behov och situation, kan en förnyad risk-, behovs- och mottaglighetsbedömning (rbm-bedömning) göras under placeringen. Inför utslussning ska en förnyad rbm-bedömning alltid genomföras för att fånga upp de behov som behöver fokuseras på inför och efter avslutad placering. Under utslussningen ska behandlingen uteslutande fokusera på ungdomens funktionsförmåga utanför institutionsmiljön.

En placering på behandlingsavdelning kan variera i tid utifrån ungdomens individuella behov och uppdraget från socialtjänsten. För en del ungdomar avslutas placeringen redan under de första månaderna medan andra ungdomar kan komma att vårdas på avdelningen under längre perioder. Genom att erbjuda ungdomen möjlighet att förbereda sig för tiden efter avslutad placering, rikta insatser mot familj och andra närstående samt bistå och stödja socialtjänsten med planering och förberedelser för tiden efter avslutad placering strävar medarbetare vid avdelningarna aktivt för att ungdomarna ska få möjlighet att komma vidare i vårdkedjan.

De flesta behandlingsplatserna inom myndigheten är låsbara. Det finns dock vissa öppna behandlingsavdelningar, dessa fungerar oftast som en utslussning eller ett alternativ mot slutet av en placering. För att vara placerad på en låsbar avdelning måste det finnas lagstöd utifrån 3 § LVU (eget beteende), eller beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § (som grundar sig på kriterierna i 3 § LVU). På öppen avdelning går det att placeras enligt SoL eller 2 § LVU (miljö), 3 § LVU eller 6 § LVU. Socialnämnden ska enligt 13 § LVU minst var sjätte månad överväga och pröva om vården ska upphöra.

Vård vid läsbar enhet inom ungdomshemmet beslutas av SiS och ska alltid omprövas senast efter två månader vid vård enligt LVU.

SiS missbruksvård, LVM

För att tvångsvårdas inom SiS enligt LVM krävs beslut om vård enligt 4 § LVM alternativt ett beslut om omedelbart omhändertagande enligt 13 § LVM. Vid placering enligt LVM kan vård ges vid mottagningsenhet, behandlingsenhet, plats för särskilt tillsynsbehov (STB) eller vid särskilt förstärkt avdelning (SFA). Placering kan ske på läsbara och öppna avdelningar.

Vården inleds oftast på sjukhus. Det är socialtjänstens ansvar att föra klienten till sjukhus och handräckning via polismyndigheten är möjlig. Det är därefter oftast SiS som ordnar transport från sjukhus till LVM-hemmet via transportbeställning till Kriminalvårdens nationella transportenhet NTE.

LVM-vården får pågå i högst sex månader. Så snart som möjligt ska den övergå i öppnare former utanför LVM-hemmet, så kallad § 27-vård. Vården ska då fortsätta på ett öppet behandlingshem, i familjehem eller genom att personen deltar i öppenvårdsprogram. Det är socialtjänsten som ansvarar för sådan vård. Om det inte längre finns förutsättningar för vård i öppnare former får institutionschefen på LVM-hemmet besluta att klienten ska hämtas tillbaka till LVM-hemmet.

För att vården på LVM-hemmen ska kunna genomföras ges möjlighet till vissa tvångsåtgärder mot klienten, så kallade särskilda befogenheter. Vård vid läsbar enhet är en sådan särskild befogenhet som beslutas av SiS och alltid omprövas senast efter två månader.

Syftet med tvångsvården är att ge vård i en drogfri miljö och genom insatser motivera klienten till fortsatt vård i öppnare former. Insatserna är inriktade mot motivation och behandling, men också åtgärder utifrån klientens individuella behov inom andra områden. Insatser gällande samsjuklighet, kriminalitet och social situation planeras i samverkan med klient, socialtjänst och andra vårdgivare.

Det finns tre generella principer för framgångsrik behandling vid missbruks- och beroendeproblematik:

1. Fokus på kärnproblemet, det vill säga missbruket
2. Hög struktur i verksamheten
3. En varaktighet av behandling om minst tre månader och att man hjälper klienten att stanna kvar i behandling och hålla sig drogfri.

För mer information om SiS missbruksvård, se SiS juridiska riktlinjer och Riktlinjer för utformning och genomförande av SiS LVM-vård.

SiS slutna ungdomsvård, LSU

Slutna ungdomsvård är en straffrättslig påföljd som används för ungdomar i åldrarna 15–17 år som begått brott. SiS arbete med ungdomar som dömts till slutna ungdomsvård är inriktat på åtgärder som ökar ungdomens förutsättning att leva ett liv utan kriminalitet och droger efter frigivning. Aktiviteter och arbetssätt under verkställigheten fokuserar på att i en trygg och drogfri miljö arbeta för positiva färdigheter, beteenden och attityder. Vården ger ett gott omhändertagande, stärker ungdomens förmågor, främjar motivation till förändring och prosocial utveckling. I samarbete med socialtjänsten planeras och förbereds utslussning för att på bästa sätt förbereda ungdomen för ett liv i frihet utan kriminalitet. Även om de ungdomar som dömts till slutna ungdomsvård i stor utsträckning liknar övriga ungdomar inom SiS ungdomsvård skiljer sig uppdraget bland annat genom att:

- det är andra lagar och förordningar som styr
- samhällsskyddet beaktas vid utevistelser
- det finns ett krav på tydligare säkerhetsrutiner
- information i vissa fall ska lämnas till målsägande, exempelvis vid planerad utevistelse
- verkställigheten är tidsbestämd
- slutna ungdomsvård inte förutsätter att ungdomen har ett konstaterat vårdbehov
- det finns ett tydligt uppdrag från lagstiftaren att arbeta med återfallsförebyggande aktiviteter, utslussning, återanpassning till samhället och bedömning av fortsatt vårdbehov efter verkställighet
- möjlighet finns till elektronisk övervakning
- den administrativa processen och beslutsfattandet ser annorlunda ut.

Differentiering sker inom SiS på avdelningsnivå vad gäller verksamhet för ungdomar som bedrivs enligt LSU och LVU, således vårdas ungdomar med olika lagstöd separerat. Differentierade avdelningar för LSU och LVU ger ökade möjligheter till en säkerhetsnivå som är anpassad för respektive placeringsgrund och leder till ökad trygghet för både ungdomar och medarbetare. Därtill förbättras också möjligheten till riktade vård- och behandlingsinsatser. För mer information om SiS slutna ungdomsvård, se SiS juridiska riktlinjer.

Särskilt tillsynsbehov, STB

Några avdelningar och platser inom SiS är avsedda för ungdomar och klienter med särskilda tillsynsbehov. Dessa avdelningar eller platser förkortas STB. Inom SiS ungdomsvård ges individuell vård på STB-avdelningar utifrån både MBB-verksamhet och behandlingsverksamhet. Inom SiS missbruksvård ges vård på specifika STB-platser. Enheten för placering ansvarar för placering. I vissa fall föregås placeringen av en screening av psykolog vid enheten för kapacitet och LSU. För att ta del av screeningsprocess, se *Bilaga 1. Screening STB/SFA*

För kriterier, se avsnitt *Kriterier för vård på plats för särskilt tillsynsbehov, STB* i del 3. För att läsa mer om placeringsprocessen, läs avsnitt *Placeringsprocess för placering på avdelning/plats för särskilt tillsynsbehov, STB* i del 3.

Vården innefattar stabiliserande behandlingsinsatser med lågaffektivt bemötande, tydliggörande pedagogik, traumamedveten omsorg och individanpassat förhållningssätt. Uppföljning av placering och tjänstetyp sker cirka varannan månad med representanter från avdelningen, enheten för kapacitet och LSU samt enheten för placering.

Särskilt förstärkt avdelning, SFA

Några avdelningar inom SiS betecknas som "Särskilt förstärkt avdelning", SFA, och är avsedda för ungdomar och klienter med omfattande psykiatrisk och neuropsykiatrisk problematik. Placering på avdelning har en högre dygnskostnad än övriga platser i myndigheten. För kriterier, se avsnitt *Kriterier för vård vid särskilt förstärkt avdelning, SFA* i del 3.

Vården innehåller stabiliserande och habiliterande behandlingsinsatser med lågaffektivt bemötande, tydliggörande pedagogik, traumamedveten omsorg och individanpassat förhållningssätt. Placering föregås av en screening. Screening och bedömning inför placering på SFA genomförs av legitimerad psykolog vid enheten för kapacitet och LSU. För att ta del av screeningprocess, se *Bilaga 1. Screening STB/SFA*. För mer information om placeringsprocessen, läs avsnitt *Placeringsprocess för placering på Särskilt förstärkt avdelning, SFA* i del 3.

Uppföljning av placering och tjänstetyp sker cirka varannan månad samt kontinuerliga avstämningsmöten med representanter från avdelningen, enheten för kapacitet och LSU samt enheten för placering.

DEL 3

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11

1 Ansökan om plats på

1. Använd uttrycket för och kom ihåg att du ska använda ordet "och" i ordningen
och att du ska använda sociala medier och digitala plattformar.

Kommun

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

Genomgång

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

Sociala medier

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

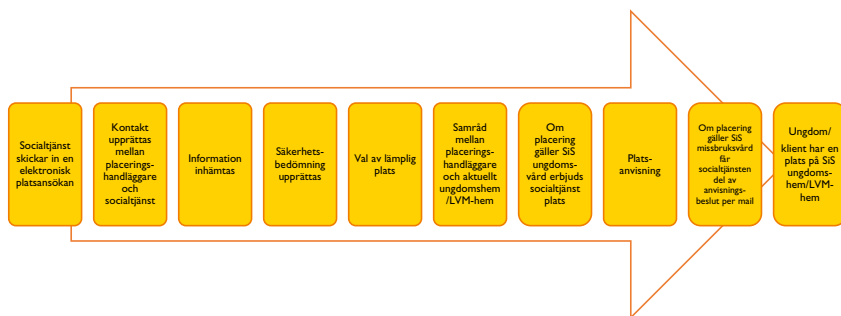

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.

Ansök

Placeringsprocessens genomförande

Det är enheten för placering som ansvarar för anvisning av plats efter inkommen elektronisk platsansökan. Placeringshandläggare tar emot och handlägger ansökningar hela dygnet, men efter klockan 16.00 behöver ansökan kompletteras med ett telefonsamtal till enheten för placeringsberedskapstjänst för att handläggas efter kontorstid.

Elektronisk platsansökan, EPA

Alla ansökningar om plats inom myndigheten sker elektroniskt via hemsidan, www.stat-inst.se.

För att ansöka om plats på ett av SiS ungdomshem eller LVM-hem använder socialtjänsten ett placeringsformulär, det finns ett formulär för ungdomsvård och ett formulär för missbruksvård. Informationen i placeringsformuläret krypteras innan den skickas till enheten för placering. Det är alltså inte möjligt för någon obehörig att ta del av uppgifterna som skrivs in. När platsansökan har kommit in till SiS är den endast tillgänglig för medarbetare på enheten för placering och behörigheten är begränsad. Vid anvisad plats finns den elektroniska platsansökan tillgänglig i KAJ för medarbetare vid aktuellt ungdomshem eller LVM-hem.

Den elektroniska platsansökan består av flera avsnitt. Nedan ges en redovisning av vad respektive avsnitt innehåller.

1. Kontaktuppgifter: Här anges kontaktuppgifter till den kommun och den eller de ansvariga socialsekreterare som ansöker om plats.

2. Personuppgifter: Här anges personuppgifter för ungdom eller klient.

3. Lagrum för placering: Här anges lagstöd för placering.

4. Uppdrag, vårdform och önskemål om särskilt ungdomshem/LVM-hem:
Här anges efterfrågad tjänst och eventuellt önskemål gällande placering.

5. Orsak till ansökan om plats och aktuell situation: I detta avsnitt väljer socialtjänsten ord i en rullista för att beskriva ungdomens eller klientens historik gällande:

Kriminalitet

<i>Annat</i>
<i>Bilstöld/Olovlig körning</i>
<i>Hedersvåld</i>
<i>Hot om våld</i>
<i>Känd koppling till kriminell gruppering</i>
<i>Misshandel</i>
<i>Mord/Dråp</i>
<i>Mordbrand/Eldsanläggelse</i>
<i>Narkotikabrott</i>
<i>Rån</i>
<i>Sexualbrott</i>
<i>Stölder/snatteri</i>

Missbruk

<i>Alkohol</i>
<i>Annat</i>
<i>Cannabis</i>
<i>Centralstimulerande</i>
<i>Dopningspreparat</i>
<i>Flyktiga lösningsmedel</i>
<i>Hallucinogener</i>
<i>Lugnande medel</i>
<i>Opioider</i>

Annat socialt nedbrytande beteende

<i>Aggressiv/utagerande beteende</i>
<i>Annat</i>
<i>Enstaka brott</i>
<i>Prostitution/sexuell exploatering</i>
<i>Socialt riskfylld/ olämplig miljö</i>
<i>Upprepade rymningar</i>
<i>Vagabondage</i>
<i>Väld/förtryck i hemmiljö</i>

6. Särskilda behov: I detta avsnitt anges särskilda behov i ja/nej-format gällande:

- Somatisk problematik
- Fysisk funktionsnedsättning
- Psykiatrisk problematik inklusive neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Tidigare självmordshandlingar
- Tidigare självskadebeteende
- Övergreppsproblematik: utsatt eller utsätter andra

- Hedersvåld: utsatt eller utsätter andra
- Psykiatrisk kontakt
- Kontakt med beroendemottagning
- Aktuell medicinering

7. Samordnad individuell plan: Svar anges i ja/nej-format om SIP finns.

8. LVU - Skola: I detta avsnitt anges eventuell skolplikt och kontaktuppgifter till skola.

LVM - LARO: I detta avsnitt anges eventuell läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende.

9. Ytterligare uppgifter om den unge (gäller endast LVU): Här anges uppgifter gällande:

- Familjesituation
- Skolsituation
- Eventuell tidigare kriminalitet
- Eventuellt tidigare missbruk
- Vänner, umgänge, fritid
- Annan information som kan vara viktig

10. Riskinventering: I detta avsnitt anges svar i ja/nej-format gällande:

- Tidigare och/eller aktuella verbala hot om våld
- Tidigare våldshandlingar mot person
- Tidigare våldshandlingar t ex våld och hot mot personal eller klient från tidigare placering
- Eventuella dokumenterade situationer då risker för våld ökar
- Blodsmitta
- Risk för drogpåverkan under placeringen
- Tidigare självskadebeteende
- Tidigare självmordshandlingar
- Känd koppling till kriminell gruppering
- Fritagningar/fritagningsförsök vid tidigare placeringar
- Finns det signaler om att särskilda åtgärder ska vidtas när ungdomen/klienten anländer till ungdomshemmet/LVM-hemmet?

11. Sammanfattning av inskrivna uppgifter:

- Kommun
- Personuppgift
- Lagrum
- Uppdrag, vårdform och önskemål
- Orsak till ansökan och aktuell situation
- Särskilda behov
- SIP
- Skola/LARO
- Ytterligare information
- Riskinventering

Möjlighet att bifoga dokument: Här finns möjlighet att bifoga eventuella dokument.

Ansökan skickas in: Socialtjänsten skickar in ansökan som sedan registreras i KAJ.

Val av SiS ungdomshem och LVM-hem

Inför placering beaktas flertal aspekter i det specifika ärendet. Inför en anvisning av plats görs en helhetsbedömning av placeringshandläggare utifrån omständigheterna i det enskilda fallet och tillgängliga platser i myndigheten. Vid placering tas hänsyn till information som framkommer från socialtjänst, ungdomshem, LVM-hem och eventuella andra myndigheter. Detta genom bland annat den elektroniska platsansökan, säkerhetsbedömningar, telefon- och mejlkontakt, tidigare utredningar och bedömningar samt uppgifter från eventuella tidigare placeringar.

Kriterier för vård på ordinarie vårdplats

Alla som placeras inom SiS har omfattande vårdbehov där funktionsvariationer, olika grader av psykiatriska tillstånd, bristande impuls kontroll och utagerande beteende är standardtillstånd. Ungdomar och klienter med ett eller flera av nedanstående tillstånd kan placeras på ordinarie vårdplats i myndigheten. Samlad bedömning görs i varje enskilt ärende.

- Vårdbehov
- Socialt nedbrytande beteende
- Missbruk
- Bristande behandlingsfölsamhet
- Kriminalitet
- Psykiatrisk problematik
- Hotfullt och eller utagerande beteende
- Bristande stresshantering
- Svårighet att hantera ilska och konflikter
- Uppmärksamhetsstörning, hyperaktiv, impulsiv
- Självskadebeteende
- Risktagande beteende
- Avvikningsbenägenhet

Kriterier för vård på säkerhetsnivå 1

Det finns platser på avdelningar och institutioner inom ungdomsvården (LVU och LSU) som klassificerats i säkerhetsnivå 1. Dessa platser är avsedda för ungdomar med en eller flera av nedanstående tillstånd. Samlad bedömning görs i varje individuellt fall med hjälp av upprättad säkerhetsbedömning. Matchning genomförs utifrån respektive avdelnings förutsättningar och utifrån placeringsgrundande lagrum. För mer information om säkerhetsnivå, se *Säkerhetsnivåer på SiS ungdomshem och LVM-hem* i del 3.

- Högaktiv kriminalitet
- Pågående rättsprocess gällande ett grovt och allvarligt brott
- Tidigare avvikelser eller allvarliga försök att avvika från institution, utevistelse eller transport
- Information som indikerar mycket stor fritagningsrisk
- Tidigare grovt våld
- Dom eller beslut om utvisning

Ungdomar där säkerhetsbedömningen mynnar ut i säkerhetsnivå 1 bör normalt placeras i säkerhetsnivå 1. Här bör särskilt beaktas risken för fritagning. Ungdomar där säkerhetsbedömningen mynnar ut i säkerhetsnivå 3 eller 4 bör aldrig bli föremål för placering på ungdomshem i säkerhetsnivå 1.

Kriterier för vård på plats för särskilt tillsynsbehov, STB

En andel ungdomar och klienter bedöms ha särskilda vård- och tillsynsbehov. Dessa platser bedöms vara aktuella för ungdomar och klienter med flera av nedanstående tillstånd. Samlad bedömning görs i varje individuellt fall och utifrån platstillgången i myndigheten.

- Vård i enskildhet under längre perioder och eller frekventa avskiljningar
- Explicit, instrumentellt, planerat utagerat våld mot personal, mot sig själv eller andra ungdomar eller klienter
- Kraftigt pågående självskadebeteende
- Komplexa psykiatriska behov
- Uppförandestörning - tidig åldersdebut i antisocialt beteende
- Personlighetsdrag, exempelvis antisociala, narcissistiska eller emotionellt instabila
- PTSD, ångest, trauma
- Reaktivt våld, övervåld, vid utmanande våldssituationer
- Diagnoser som ADHD, intermittent explosivitet, bipolär sjukdom
- Missbruk
- Somatiska omvårdnadsbehov, exempelvis graviditet, fysisk funktionsnedsättning

Kriterier för vård vid särskilt förstärkt avdelning, SFA

En mindre andel ungdomar och klienter bedöms ha omfattande vård- och resursbehov som motsvarar en placering på en särskilt förstärkt avdelning, SFA. Kriterier för placering på SFA skiljer sig delvis åt mellan placeringsgrundande lagrum för att täcka in komplexa problembilder som kan variera. Dessa platser är avsedda för ungdomar och klienter med en eller flera av nedanstående tillstånd. Samlad bedömning görs i varje individuellt fall och matchning genomförs utifrån respektive avdelnings förutsättningar och platstillgången i myndigheten.

- Vård i enskildhet under längre perioder och/eller frekventa avskiljningar
- Låg mental funktion, intellektuell funktionsnedsättning
- Diagnostiserad eller misstanke om autism eller autismliknande tillstånd
- Omfattande habiliteringsbehov, bristande ADL-funktion
- Trauman eller psykos, vanföreställningar, imperativa röster
- Diagnostiserade eller misstanke om organiska hjärnskador
- Stort vårdbehov på grund av utagerat våld

- Problematiskt självskadebeteende
- Sexuellt avvikande beteende exempelvis tvång/upptagenhet av sexuella aktiviteter
- Oavsett diagnos ett särskilt vårdbehov

Beaktning inför placering

Vid placering görs en individuell bedömning där olika skäl kan komma att prioriteras olika högt beroende på omständigheter hos aktuell ungdom eller klient, avdelning och ungdomshem eller LVM-hem. När ungdomar eller klienter till följd av en akut situation omedelbart måste beredas en plats kan skyndsamhetskravet, särskilt i en situation då det råder hög beläggning, behöva ges prioritet över andra aspekter som är av betydelse vid en placering.

För rekommendation om övergripande prioriteringsordning, se avsnitt *Rekommendation om prioritering av skäl att beakta inför placering* i del 3.

Nedan ges en kort redogörelse för de skäl som ska beaktas inför en placering.

Individuellt behov av vård utifrån aktuella förutsättningar

Inför en placering beaktas individuella vårdbehov som kan påverka valet av placering. Det kan röra sig om ungdomens eller klientens behov av specialiserad vård vad gäller exempelvis behov av läkemedelsassisterad behandling vid opioidberoende eller övergreppspecifik behandling. Det kan också finnas speciella tillsynsbehov av olika skäl.

Konstellationer på SiS ungdomshem och LVM-hem

Försök att undvika negativa ungdoms- eller klientsammansättningar påverkar hur valet av plats på ungdomshem eller LVM-hem utfaller. En olämplig sammansättning av ungdomar eller klienter kan uppkomma till exempel när det gäller målskamrater (ungdomar eller klienter dömda i samma mål) eller koppling till samma eller rivaliserande kriminella gruppering. En olämplig sammansättning kan även uppstå om en ungdom eller klient riskerar att utsättas för övergrepp av en samplacerad eller om en ungdom eller klient kan befaras påverka medplacerade att allvarligt störa ordningen eller säkerheten. En beaktning kan även göras av hur många beslut om VIE som föreligger för tillfället på aktuell avdelning. Således beaktas konstellationen

av övriga placerade på hemmet och avdelningen inför en anvisning av plats på ett ungdomshem eller LVM-hem.

Kön

Avdelningar på ungdomshem och LVM-hem är uppdelade utifrån kön där endast ett fåtal avdelningar inom myndigheten tar emot båda kön. Inom dessa avdelningar sker dock sektionering där avdelningen delas upp i mindre enheter, varpå könsuppdelning ändå uppstår. Läs avsnitt *Placering av person med annan upplevd könsidentitet än den juridiska* i del 3 för särskilda omständigheter utifrån kön.

Närhetsprincipen

Vid placering beaktas ungdomshemmets eller LVM-hemmets närhet till ungdomens eller klientens hemort. Detta för att underlätta samarbetet med ungdomens eller klientens familj, övriga nätverk och socialtjänst.

Placeringshistorik inom och utom myndigheten

Vid placering beaktas eventuell tidigare placeringshistorik inom och utom myndigheten. Bland annat vart ungdom eller klient eventuellt vårdats och hur placeringen fungerat.

Platstillgång i myndigheten

I praktiken får platstillgången i myndigheten stor betydelse för hur valet av plats på ungdomshem eller LVM-hem utfaller.

Inom SiS begränsas tillgången till platser utifrån flertal aspekter:

- Köns- och åldersindelning
- Fördelning av planerade målgruppsanpassade platser utifrån SiS tjänster och tjänstetyper
- Tillgång till platser på aktuell säkerhetsnivå
- Platsreduktioner

Säkerhetsnivå på SiS ungdomshem och LVM-hem

Det pågår ett arbete med att klassificera ungdomshem och LVM-hem. Klassificeringen sker enligt tre säkerhetsnivåer. Nivå 1 har högst säkerhet och nivå 3 lägst. Utfallet av klassificering av ungdomshem och LVM-hem beaktas inför placering. I de fall den initiala säkerhetsbedömningen visar behov

av vård vid enhet i säkerhetsnivå 1 beaktas detta särskilt vid val av ungdomshem eller LVM-hem inför platsanvisning. Läs mer under avsnitt *Säkerhetsbedömning* i del 3. Grunden för en placering inom SiS är att ungdomar och klienter inte anvisas plats med mer ingripande övervakning och kontroll än vad som är nödvändigt för att säkerheten och tryggheten ska kunna upprätthållas.

Tjänstetyp

Vid placering inom ungdomsvården beaktas ansökt tjänstetyp, MBB eller behandling, utifrån socialtjänstens elektroniska platsansökan.

Ålder, skolplikt eller icke skolplikt

SiS ungdomsvård är uppdelad för ungdomar som är skolpliktiga eller icke skolpliktiga. Grundregeln är att ungdomar till och med 16 år placeras på avdelning för skolpliktiga ungdomar och äldre ungdomar placeras på avdelningar för icke skolpliktiga ungdomar.

Önskemål gällande placering från ungdom eller klient och socialtjänst

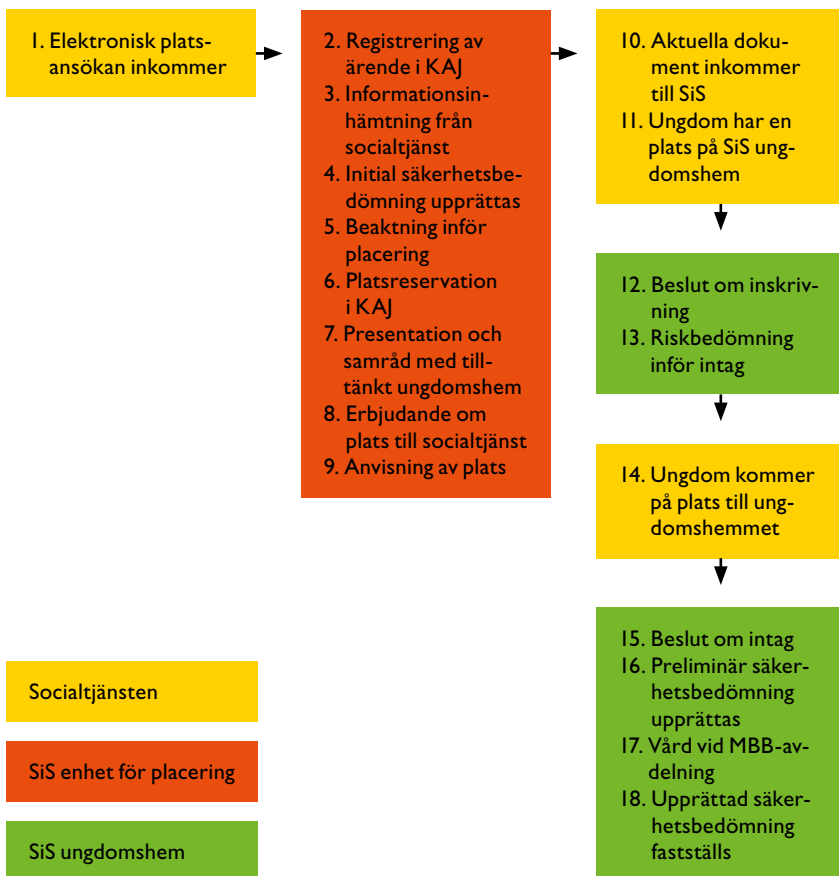
SiS har ett ansvar att uppmärksamma önskemål från ungdomar och klienter men även från socialtjänsten. Önskemålet ska beaktas och tillgodoses i den mån det är möjligt utifrån andra prioriterade parametrar.

Rekommendation om prioritering av skäl att beakta inför placering

Inför varje placering tas hänsyn till det specifika fallet vilket kan innebära att nedanstående viktning behöver revideras i det enskilda ärendet. En god, trygg och säker vård är grunden för samtliga placeringar.

1. Kön
2. Tjänstetyp och platstillgång i myndigheten
3. Skyndsamhetskrav att tillhandahålla en plats omedelbart vid akuta situationer
4. Individuella behov av vård utifrån aktuella förutsättningar (exempelvis LARO eller övergreppsspecifik behandling)
5. Säkerhetsnivå på ungdomshem och LVM-hem
6. Ålder, skolplikt eller icke skolplikt
7. Konstellationer på ungdomshem och LVM-hem
8. Önskemål gällande placering från ungdom eller klient och socialtjänst
9. Närhetsprincipen

Placeringsprocess för placering på MBB-avdelning

Ansökan om plats inkommer elektroniskt via SiS hemsida från socialtjänsten. Ansökan innehåller uppgift om socialtjänsten bedömt behovet akut. Vid akuta situationer ska en plats anvisas omedelbart. Efter inkommen och registrerad ansökan etableras därför skyndsamt kontakt mellan placeringshandläggare och aktuell socialtjänst för kompletterande frågor och informationsinhämtning. Informationen dokumenteras och läggs upp som en handling under aktuellt ärende i KAJ.

Alla placeringar på SiS är inte av akut karaktär utan det förekommer även placeringar som bland annat utifrån ungdomars vårdbehov har planerats under en viss tid. I dessa fall har önskemål om omedelbar placering inte framförts från socialtjänsten. För dessa placeringar gäller inte lagens krav på omedelbar platsanvisning utan dessa ansökningar hanteras med den skyndsamhet som situationen kräver. Är ungdom häktad finns möjlighet för socialtjänsten att stå kvar i kö för MBB-plats den dag häktningen hävs.

Placeringshandläggare tar därefter del av eventuell tidigare placeringshistorik i journalsystemen KIA och KAJ.

- När och var har ungdom varit placerad?
- Har ungdom blivit utredd inom SiS tidigare? I sådana fall laddas tidigare SiS-utredning eller behovsbedömning upp under ungdoms personakt i aktuellt ärende.
- Eventuella beslut om vård i enskildhet (VIE)?
- Eventuell avvikning?
- Eventuella beslut om avskiljning?

Dessa uppgifter blir en del i den säkerhetsbedömning som nu upprättas av placeringshandläggare. Säkerhetsbedömningen bygger på muntlig information från socialtjänst, uppgifter i den elektroniska platsansökan samt eventuell tidigare placeringshistorik inom och utanför myndigheten. Säkerhetsbedömningen laddas upp i ungdoms personakt i aktuellt ärende. Läs avsnitt *Säkerhetsbedömning* i del 3 för mer information.

Lämplig plats reserveras därefter i KAJ av placeringshandläggare och kontakt tas med aktuellt ungdomshem och avdelning för samråd och presentation av ungdom. Placeringshandläggare kan vid dialog få information som kan vara av betydelse för huruvida en plats bör anvisas på avdelningen eller inte. Det kan exempelvis handla om att konstellationen på en avdelning bedöms olämplig. I vissa ärenden sker samråd mellan flertal ungdomshem inför en anvisning för att säkerställa den mest lämpliga placeringen. Det är dock slutligen enheten för placering som har mandat och ansvar att anvisa plats.

Efter att ungdom presenterats för aktuellt ungdomshem ringer placeringshandläggare aktuell socialtjänst och erbjuder plats. Placeringshandläggaren ger socialtjänsten information om:

- namn på ungdomshem, avdelning och adress
- plats- och tjänstetyp
- namn och telefonnummer till enhetschef eller ansvarig person på aktuell avdelning
- att omedelbart via "komplettera en ansökan" på hemsidan, www.statinst.se, inkomma med ett aktuellt placeringsbeslut från och med anvisningsdatum enligt 11 § LVU samt att inkomma med ett giltigt beslut om omedelbart omhändertagande (6 § LVU) eller dom om vård som grundar sig på den unges eget beteende (3 § LVU). Något som är en förutsättning för att ungdomshemmet ska kunna fatta ett beslut om inskrivning och intagning.

Om socialtjänsten tackar ja till erbjuden plats fattar placeringshandläggare beslut om anvisning av plats. Platsanvisningen är endast ett erbjudande till socialnämnden och kan därför inte överklagas.

När placeringshandläggare anvisar plats åt en ungdom på ett ungdomshem ska en anvisningstext formuleras. Vid anvisning av plats ska det framgå:

- att Statens institutionsstyrelse anvisar plats i enlighet med socialtjänstens ansökan
- namn på berörd ungdom
- vilket ungdomshem och avdelning som tillhandahåller platsen
- vilken tjänstetyp placering gäller
- namn på den inom socialtjänsten som tackat ja till erbjuden plats samt om det skett via telefon eller mejl
- skäl som beaktats inför placering och specifika omständigheter
- att barnets bästa beaktats.

Nedan ges exempel på anvisning av MBB-plats.

"Statens institutionsstyrelse anvisar plats åt XX på SiS ungdomshem XX. Socialsekreterare XX tackar ja via telefon till anvisad MBB-plats på SiS ungdomshem XX, avdelning XX. Ansökan gällde för hela landet och närhetsprincipen har beaktats men inte tillgodosetts. Även konstellationer på SiS ungdomshem och ungdoms vårdbehov har särskilt beaktats vid placering. Att plats anvisas med geografiskt avstånd från hemkommunen sker utifrån platstillgång i myndigheten och med hänsyn till de skäl som framkommit i socialtjänstens ansökan om en läsbar plats där ungdom inledningsvis bedöms vara i behov av en plats på en institution med hög säkerhet för att den unges vårdbehov och behov av en trygg placering ska kunna tillgodoses. Behovet av hög säkerhet kan i nuläget inte tillgodoses på en annan institution närmare hemorten. Ungdom anvisas plats på ungdomshem i högsta säkerhetsklass, vilket socialsekreterare XX är informerad och införstådd i. Platsen på SiS ungdomshem XX avdelning XX bedöms vara den bästa tillgängliga platsen för att bemöta ungdomens vårdbehov och anvisningen bedöms förenligt med barnets/ungdomens bästa".

Om socialtjänsten tackar nej till plats då behov av placering inte längre föreligger avskrivs ansökan. I dessa fall fattar placeringshandläggare beslut om att avskrivna ansökan, i beslutet ska framgå vem inom socialtjänsten som återtagit ansökan. Om socialsekreterare tackar nej till aktuell plats med hänvisning till att placering inte längre önskas i hela landet behöver rättelse inkomma via "komplettera en ansökan" på hemsidan, www.stat-inst.se. Därefter beaktas placeringsalternativ på nytt och en ny placeringsprocess påbörjas.

Placeringsprocess för placering på behandlingsavdelning

En placering på behandlingsavdelning ska alltid föregås av en ansökan från socialtjänsten. Initiering av behovet av behandlingsplacering kan komma från ungdomshem, från socialtjänst, från ungdomen själv eller från placeringshandläggare. Ansökan om behandlingsplats sker av socialtjänsten elektroniskt via hemsidan, www.stat-inst.se. Behandlingsplacering sker endast under kontorstid och handläggs inte akut. Behandlingsansökningar hanteras med den skyndsamhet som situationen kräver och möjliggör.

Efter inkommen och registrerad elektronisk ansökan ansvarar handläggare på enheten för placering för att följa upp samtliga ärenden och bevaka, reservera och placera på adekvata platser samt föra dialog med socialtjänsten och aktuella ungdomshem.

Inför en behandlingsplacering följer placeringshandläggare upp ungdomens förutsättningar med ungdomshem, socialtjänst och genom KAJ.

- Hur har placeringen fungerat? Eventuella avvikelser, beslut om avskiljning eller beslut om vård i enskildhet (VIE)?
- Är förutsättningar klara för behandlingsplacering?
- Rekommendation från behovsbedömning?
- Ungdoms eller socialtjänstens inställning och eventuella önskemål?
- Finns det något gällande ungdoms skolgång som bör beaktas inför behandlingsplacering?
- Finns det något gällande ungdoms hälso- och sjukvård som bör beaktas inför behandlingsplacering?
- Annan viktig information?

Beaktning tas även till huruvida det finns en tillgänglig behandlingsplats på det ungdomshem där ungdom för närvarande är placerad. Beslut fattas gällande tilltänkt plats av placeringshandläggare. Plats reserveras i KAJ och kontakt tas med aktuellt ungdomshem och avdelning för samråd och presentation av ungdom. Placeringshandläggare kan vid dialog få information som kan vara av betydelse för huruvida en plats bör anvisas på avdelningen eller inte. Det kan exempelvis handla om att konstellationen av en ungdomsgrupp på en avdelning bedöms olämplig. I vissa ärenden sker samråd mellan flertal ungdomshem inför anvisningsbeslut för att säkerställa den mest lämpliga placeringen. Det är dock slutligen enheten för placering som har mandat och ansvar att anvisa plats.

Efter att ungdom presenterats för tilltänkt ungdomshem ringer placeringshandläggare till aktuell socialtjänst och erbjuder plats. Om socialtjänsten tackar nej till plats då behov av behandlingsplacering inte längre föreligger avskrivs ansökan. I beslutet om avskrivning ska namn på den inom socialtjänsten som önskar återta behandlingsansökan noteras.

Om socialtjänsten tackar ja till plats ger placeringshandläggare socialtjänsten adekvat information om framtida omplaceringsprocess:

- namn på ungdomshem, avdelning och adress
- namn och telefonnummer till enhetschef på aktuell avdelning
- att via "komplettera en ansökan" på hemsidan, www.stat-inst.se. inkomma med omplaceringsbeslut enligt 11 § LVU till båda ungdomshemmen. Något som är en förutsättning för att ungdomshemmen ska kunna beställa transport för ungdoms resa mellan hemmen.

Efter att socialtjänsten tackat ja till placering anvisar placeringshandläggare plats. Platsanvisningen är endast ett erbjudande till socialnämnden och kan därför inte överklagas. När placeringshandläggare anvisar plats åt en ungdom på ett ungdomshem ska en anvisningstext formuleras. Av anvisningen ska det framgå:

- att Statens institutionsstyrelse anvisar plats i enlighet med socialtjänstens ansökan
- namn på berörd ungdom
- vilket ungdomshem och avdelning som tillhandahåller platsen
- vilken tjänstetyp placering gäller
- namn på den inom socialtjänsten som tackat ja till erbjuden plats samt om det skett via telefon eller mail
- skäl att beakta och specifika omständigheter
- att barnets bästa beaktats.

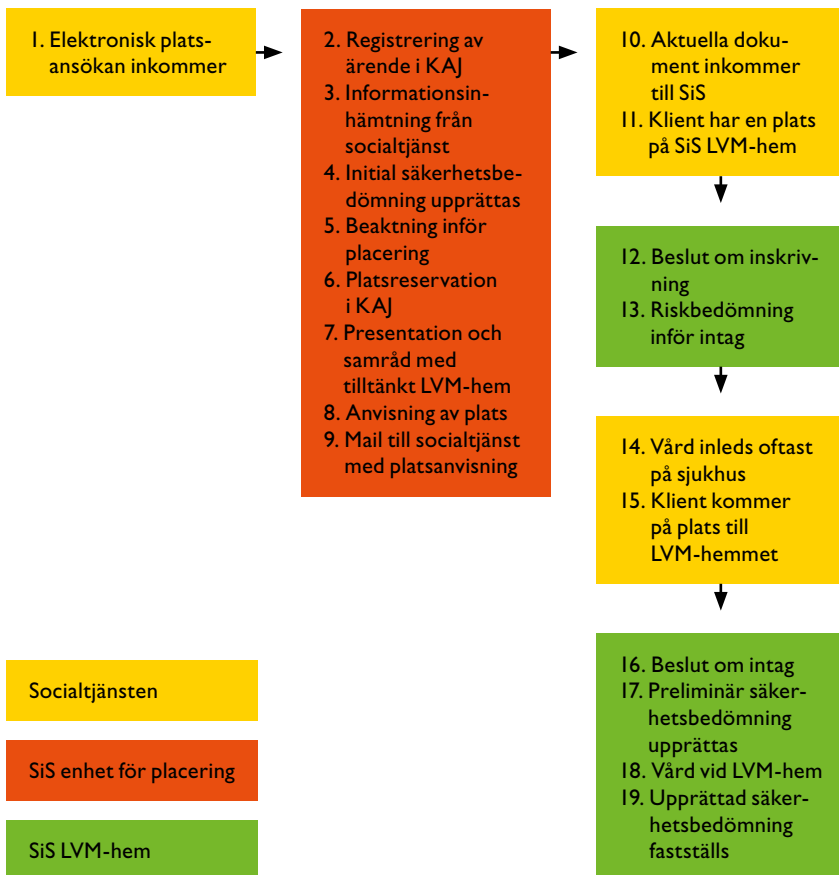
Nedan ges exempel på anvisning av behandlingsplats.

"Statens institutionsstyrelse anvisar plats åt XX på SiS ungdomshem XX. Socialsekreterare XX tackar ja via telefon till anvisad behandlingsplats på SiS ungdomshem XX, avdelning XX. Ansökan gällde för hela landet och socialtjänsten önskade särskilt placering på institution som jobbar med målgrupp XX/behandlingsmetod XX. Vid anvisning av plats har närhetsprincipen tillsammans med socialtjänstens önskemål och platstillgång inom myndigheten beaktats. SiS ungdomshem XX ligger geografiskt nära hemkommunen samt jobbar bland annat utifrån behandlingsprogram XX. SiS ungdomshem XX avdelning XX bedöms således vara den bästa tillgängliga platsen för att bemöta ungdomens vårdbehov och tillgodose socialtjänstens önskemål. Anvisningen bedöms vara förenligt med barnets/ungdomens bästa"

Efter att anvisning skett informerar placeringshandläggare aktuella ungdomshem om att socialtjänsten tackat ja till behandlingsplacering och att socialtjänst fått information kring omplaceringsprocessen.

Placering på öppen behandlingsplats har en liknande placeringsprocess med skillnaden att placering enbart sker i de fall medarbetare från ungdomens nuvarande placering, exempelvis avdelningens enhetschef, gör bedömning att ungdom har förutsättningar för vård vid öppen enhet.

Placeringsprocess för placering vid LVM-hem

Ansökan om plats inkommer elektroniskt via hemsidan, www.stat-inst.se. I samband med en ansökan om vård enligt 13 § LVM ska ansökan kompletteras med ett ordförandebeslut, något som inte är en förutsättning för anvisning av plats men däremot en förutsättning för inskrivning och intagning på LVM-hem. Till ansökan bör även utredning och läkarintyg bifogas. Efter inkomsten och registrerad ansökan etableras därefter skyndsamt kontakt mellan placeringshandläggare och aktuell socialtjänst för kompletterande

frågor och informationsinhämtning från socialtjänst. Informationen dokumenteras och läggs upp som en handling i aktuellt ärende i KAJ.

Till ansökan om vård enligt 4 § LVM bör även utredning och läkarintyg bifogas. Efter inkomsten och registrerad elektronisk ansökan tas kontakt mellan placeringshandläggare och aktuell socialtjänst för utbyte av information gällande datum för nämndsammanträde alternativt förhandling i förvaltningsrätten, placeringsprocess och kompletterande informationsinhämtning.

Efter inkomsten elektronisk platsansökan sker platsanvisning direkt vid beslut om omedelbart omhändertagande enligt 13 § LVM. Vid dom om vård enligt 4 § LVM sker platsanvisning efter inkomsten elektronisk platsansökan och när dom vunnit laga kraft.

Socialtjänst kan i vissa fall under handläggningstiden för ansökan om vård med stöd av 4 § LVM göra en ny bedömning. I dessa fall kan ordförande i socialnämnden fatta beslut om ett omedelbart omhändertagande enligt 13 § LVM. I dessa fall ska en ny elektronisk platsansökan inkomma.

Placeringshandläggare tar del av eventuell tidigare placeringshistorik i KIA och KAJ. Trots att SiS inte har gallringsregler rekommenderas att endast ta hänsyn till äldre journalanteckningar om det finns noteringar de senaste fem åren. Detta med hänvisning till gallringsregler inom kommunal socialtjänst. En bedömning görs i varje enskilt fall.

- När och var har klient varit placerad?
- Eventuella beslut om vård i enskildhet (VIE)?
- Eventuell avvikning?
- Eventuella beslut om avskiljning?

Dessa uppgifter blir en del i den säkerhetsbedömning som nu upprättas av placeringshandläggare. Säkerhetsbedömningen bygger på muntlig information från socialtjänsten, uppgifter i den elektroniska platsansökan samt eventuell tidigare placeringshistorik inom och utanför myndigheten. Säkerhetsbedömningen laddas upp i klientens personakt i aktuellt ärende. Läs mer i avsnitt *Säkerhetsbedömning* i del 3.

Beslut fattas gällande tilltänkt plats av placeringshandläggare. Plats reserveras i KAJ och kontakt tas med aktuellt LVM-hem och avdelning för samråd och presentation av klienten. Placeringshandläggare kan vid dialog få information som kan vara av betydelse för huruvida en plats bör anvisas på LVM-hemmet eller inte. Det kan exempelvis handla om att konstellationen av en klientgrupp på en avdelning bedöms olämplig. I vissa ärenden sker samråd mellan flertal LVM-hem inför anvisningsbeslut för att säkerställa den mest lämpliga placeringen. Det är dock slutligen enheten för placering som har mandat och ansvar att anvisa plats.

Efter att klienten presenterats för aktuellt LVM-hem anvisas plats. När placeringshandläggare anvisar plats på ett av SiS LVM-hem ska en anvisningstext formuleras. Vid anvisning ska det framgå:

- att Statens institutionsstyrelse anvisar plats i enlighet med socialtjänstens ansökan
- namn på klienten
- vilket LVM-hem som tillhandahåller platsen
- skäl som beaktats inför placering och specifika omständigheter
- att vården bör inledas på sjukhus.

Nedan ges ett exempel på anvisning av plats vid LVM-hem.

"Statens institutionsstyrelse anvisar plats i enlighet med socialtjänstens ansökan och anvisar plats på SiS LVM-hem XX åt XX. Platsen bedöms vara den som bäst motsvarar klientens behov av vård, utifrån lediga platser vid tillfället för ansökan. Vården bör inledas på sjukhus, om förutsättningar för sjukhusvård är uppfyllda och det anses lämpligt med hänsyn till den planerade vården i övrigt enligt 24§ första stycket LVM. Enligt förarbetena till bestämmelsen innebär denna att man utgår ifrån att vård enligt LVM som regel ska inledas på ett sjukhus. Socialnämnden ansvarar för att klienten kommer under bedömning av om vården enligt LVM ska inledas på sjukhus samt för att de praktiska detaljerna i samband härmed ordnas. Vid förändring av placeringsgrundande lagrum ska LVM-hemmet omedelbart informeras och underställas domen".

När plats anvisats mejlas aktuell socialtjänst eller socialjour platsanvisning, kontaktinformation till SiS LVM-hem samt informationsblankett "Till dig som gjort en placering på ett av SiS LVM-hem".

Placeringsprocess för placering från LVU till LSU

Påföljden sluten ungdomsvård kan användas vid brott begångna av ungdomar i åldrarna 15–17 år. Enligt LSU ska frihetsberövandet verkställas under ledning av SiS. Intagningsförfarandet och beräkningen av verkställighetstiden sker i stort sett på motsvarande sätt som vid dom gällande fängelse och SiS åläggs i detta sammanhang motsvarande uppgifter som Kriminalvården. SiS ansvarar också för den obligatoriska avräkningen av tid för frihetsberövanden före domen. Ungdomar får tillgodoräkna sig dagar i häkte, däremot inte dagar med vård enligt LVU.

När en ungdom döms till sluten ungdomsvård med stöd av 32 kap. 5 § brottsbalken, ska domstolen samma dag sända en kopia av domen eller domsbevis till socialnämnden och SiS. Om domsbevis sänds ska en kopia av domen sändas inom en vecka från det att domen meddelades.

När en ungdom är intagen på SiS ungdomshem enligt LVU och får en dom enligt LSU ska domstolen samma dag sända en kopia av domen till SiS huvudkontor och till det ungdomshem där ungdom vid tillfället befinner sig. SiS huvudkontor (enheten för placering) och ungdomshemmet behöver säkerställa att domen kommit båda enheter till handa. För placering av ungdom dömd till sluten ungdomsvård som inte är placerad inom SiS vid tiden för anvisning, se SiS juridiska riktlinjer LSU.

Domstolen ska också inom en vecka sända uppgift till SiS om målsägandens identitet och adress samt handlingar i akten som rör ungdomens personliga förhållanden eller omständigheterna vid brottet och som har betydelse för SiS behandlingsplanering. På begäran av SiS ska socialnämnden, enligt 1 § förordningen (1998:641) om verkställighet av sluten ungdomsvård, lämna de uppgifter som behövs för placeringen och vården beträffande den som har dömts till sluten ungdomsvård.

Efter inkommen dom upprättas ett ärende i KAJ av administratör på enheten för placering. Ärendeakten ska alltid innehålla dom och om det finns socialtjänstyttrande, men kan även bestå av ytterligare yttranden från exempelvis kriminalvård. Ärendet upprättas även som en fysisk pappersakt. Efter inkommen dom och registrerat ärende ansvarar placeringshandläggare för placering av ungdom på ett ungdomshem. Samma dag som domen

kommer enheten för placering till handa tas kontakt med det ungdomshem där ungdom är placerad.

Detta för att:

1. försäkra sig om att ungdomshemmet fått kännedom om dom enligt LSU. Om inte, skickas domen till ungdomshemmet.
2. ge information om att aktuellt ungdomshem måste delge domen i sin helhet till ungdomen och att denne ska få en fråga om nöjdförklaring tidigast två dagar senare. Betänketid gällande nöjdförklaring är således minst två dagar från det att ungdomen delges domen (max till sista dag för överklagan, normalt sett 3 veckor). Ungdom kan nöjdförklara sig fram till sista dagen för överklagande. Tillvägagångssätt beskrivs i SiS juridiska riktlinjer (ska ske i närvaro av vittne, underskrift, stämpla, stämpla rätt sida och så vidare). Ungdomshemmet ansvarar för att ungdom får del av informationsblad om nöjdförklaring som lämnas till den dömde och förstår innebörden.
3. ge information till ungdomshemmet om att det kan föreligga förhöjd avvikningsrisk. Se SiS "Rutin för handläggning när en LVU-placerad ungdom är tilltalad i en brottmålsprocess"¹. Om behov av omplacering bedöms föreligga för att undvika avvikning innan LSU-dom blir verkställbar kan omplacering ske i dialog mellan enhetschef eller säkerhetsamordnare på ungdomshemmet och enheten för placering.

Placeringshandläggare förbereder därefter placering genom att ta del av information gällande ungdom, dom och placeringshistorik samt upprätta en säkerhetsbedömning, för mer information se avsnitt *Säkerhetsbedömning* i del 3. Därefter beaktas placeringsalternativ utifrån:

- kön
- platstillgång inom myndigheten
- säkerhetsnivå
- vårdbehov och placeringshistorik (exempelvis behov av placering på STB-plats)
- målskamrater och ungdomskonstellationer
- brottets art
- strafftid
- närhetsprincip
- önskemål.

---

¹ Dnr I.4.2-4308-2021

Ungdom presenteras sedan för tilltänkt ungdomshem. Inom SiS differentieras ungdomar placerade enligt LSU och LVU på olika avdelningar, undantaget flickor och placering vid öppna avdelningar. Beaktning tas till om LSU-avdelning finns vid aktuellt ungdomshem. Dagen för nöjdförklaring, det vill säga tidigast två dagar efter det att ungdomen delgetts domen alternativt senast nästkommande vardag, ska det ungdomshem där ungdomen befinner sig kontakta handläggare på enheten för placering och informera om eventuell nöjdförklaring.

Om ungdom inte nöjdförklarat sig fortsätter placeringshandläggare att bevaka ärendet fram till dess att domen blir verkställbar.

Om ungdom nöjdförklarat sig ska den som tagit emot en nöjdförklaring omgående sända en underrättelse om nöjdförklaringen till den domstol som meddelat domen och till enheten för placering. Placeringshandläggare begär då in nöjdförklaringen, konfidentiellt till registrator (registrator@stat-inst.se). Placeringshandläggare kontrollerar giltigheten och registrerar nöjdförklaringen i ungdoms LSU-ärende i KAJ.

En dom är verkställbar när:

- domen vunnit laga kraft (LK). Laga kraft-bevis behöver vara enheten för placering tillhanda innan placering och inkommer från tingsrätt eller hovrätt. Domen kan verkställas även om målsägande eller åklagare överklagat. Domen kan även verkställas om ungdomen överklagat i fråga om något annat än påföljden, till exempel utdömt skadestånd.
- om ungdom inte överklagat domen inom överklagandetiden (se sista dag för överklagan i domen). Verkställigheten påbörjas från sista dagen för överklagan.
- ungdom återkallar sitt överklagande.
- ungdom nöjdförklarat sig. En nöjdförklaring innebär att den dömde avstår från möjligheten att överklaga domen såvitt avser den påföljd som dömts ut och att han eller hon medger att domen får verkställas omedelbart i denna del. En nöjdförklaring kan inte tas tillbaka.

Om domen överklagas inväntas hovrättens dom eller att tingsrättens dom vinner laga kraft. Om hovrätten meddelar dom påbörjas samma process som nyss nämnts.

För ungdomar som vårdas enligt LVU på ett av SiS ungdomshem ska verkställigheten ske omedelbart efter det att domen får verkställas. Nöjdförklaring och placering sker samma datum eller senast nästkommande vardag. Handläggning enligt LSU sker endast under kontorstid.

Det är enheten för placering som bestämmer vid vilket ungdomshem verkställigheten ska ske. Före nöjdförklaringen är det därför av vikt att ungdomshemmet informerat ungdomen om att denne kan komma att placeras på något annat ungdomshem än det som ungdomen just då vårdas vid.

När en ungdom som vårdas enligt LVU ska placeras enligt LSU sker placering initialt på det ungdomshem och den avdelning där ungdom befinner sig när domen blir verkställbar. Detta oavsett om ungdomshemmet har LSU-uppdrag eller inte. Därefter sker en omplacering till aktuellt ungdomshem och LSU-avdelning. Det är placeringshandläggare som fattar beslut om anvisning av plats. Placering sker enligt 9 § LSU. Placeringsbeslut fattas i KAJ. Ungdomshemmet ombesörjer att beslutet delges ungdomen. Placeringsbeslutet kan överklagas av ungdom. Enheten för placering rättidsprövar då överklagandet, det vill säga prövar om överklagandet har kommit in i tid och skickar därefter överklagandet till aktuell förvaltningsrätt. Överklagandet ska ha inkommit till enheten för placering inom tre veckor från den dag ungdomen delgavs beslutet.

Placeringshandläggare skickar placeringsbeslut och informationsfolder per post till ansvarig handläggare på socialtjänsten.

Ungdomshemmet ansvarar för att ungdom är informerad och införstådd i processen och möjlighet till nöjdförklaring. Det är det ungdomshem där ungdom befinner sig som ansvarar för att fatta beslut om intagning enligt LSU när domen är verkställbar. Likaså är det ungdomshemmet som ansvarar för att avsluta befintligt ärende enligt LVU. Ärendet enligt LVU avslutas från dagen innan inskrivningsbeslut enligt LSU, vilket innebär att utskrivningsbeslutet bakdateras. Detta för att besluten inte ska överlappa varandra.

Så snart domen om slutna ungdomsvård har börjat verkställas ska SiS enligt 11 § LSU fastställa dagen för verkställighetens slut. Detta beslut fattas av placeringshandläggare i KAJ. Aktuellt ungdomshem ansvarar för delgivning av beslut till ungdom. Vid eventuell avvikning under verkställigheten

fattas beslut om ny slutdag. Nytt verkställighetstidsbeslut med anledning av avbrott i verkställigheten fattas av placeringshandläggare.

Vid intagning skickar placeringshandläggare underrättelse om intagning till polismyndigheten via mail. Denna underrättelse laddas även upp som en handling i ungdoms personakt i KAJ. Förfrågan skickas även till målsägande om denne vill bli underrättad gällande ungdomens vistelse, förflyttning, permissioner, avvikningar och utskrivning.

Ungdomshemmet där ungdom vistas ombesörjer beställning av transport om verkställigheten ska ske på annat ungdomshem än där verkställigheten inleds. Genomförandet av verkställigheten ska ske i nära samarbete med socialtjänsten i ungdomens hemort och med beaktande av de särskilda krav som måste ställas vid utformningen av frihetsberövanden som döms ut i fråga om barn och ungdomar.

De närmare bestämmelserna om verkställigheten finns i lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård och förordningen (1998:641) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

Placeringsprocess för placering från LSU till LVU

En ungdom som verkställt en dom enligt LSU kan i direkt anslutning till verkställighetens slut i vissa fall bli aktuell för placering inom SiS enligt LVU eller SoL. I dessa fall ansvarar placeringshandläggare för upprättande av nytt ärende och personakt för att möjliggöra ny anvisning av plats. För att placering enligt LVU eller SoL ska vara aktuellt behöver socialtjänsten skicka in en elektronisk platsansökan via SiS hemsida, www.stat-inst.se, gällande placering enligt LVU eller SoL. Denna ansökan kan skickas in när som helst, men företrädesvis i god tid innan slutet av verkställighet av dom enligt LSU.

Placering enligt LVU sker alltid dagen efter frigivning från sluten ungdomsvård, det vill säga dagen efter verkställighetens slut. Förberedelse inför placering enligt LVU kan däremot förberedas efter inkommen elektronisk platsansökan. Detta genom att placeringshandläggare:

- för dialog med aktuell socialtjänst för kompletterande informationsinhämtning efter inkommen elektronisk platsansökan
- upprättar en säkerhetsbedömning

- beaktar placeringsalternativ, läs mer i avsnitt *Beaktning inför placering* i del 3
- reserverar plats i KAJ
- samråder och presenterar ungdom för tilltänkt ungdomshem och avdelning
- erbjuder aktuell socialtjänst tilltänkt plats på ungdomshemmet
- begär in placeringsbeslut och lagrum för placering.

Dagen för frigivning fattas ett utskrivningsbeslut av institutionschefen på det ungdomshem där ungdom verkställt sin dom. Institutionschefen bestämmer när på dagen ungdom ska frigges.

Vid utskrivning skickar placeringshandläggare underrättelse om utskrivning till polismyndigheten via mejl. Denna underrättelse laddas även upp som en handling i ungdomens ärende i KAJ.

Då placering enligt LVU alltid sker dagen efter frigivning från dom enligt LSU anvisas plats enligt LVU direkt på morgonen dagen efter verkställighetens slut. Anvisning av plats sker då av placeringshandläggare, oavsett om placering sker under kontorstid eller helg. Ungdom skrivs sedan in på ungdomshemmet enligt LVU.

Placeringsprocess för placering på avdelning/plats för särskilt tillsynsbehov, STB

Till STB-avdelningar och platser inom såväl ungdomsvården som missbruksvården är det enheten för placering som har mandat och ansvar att anvisa plats. Placeringshandläggare kan uppmärksamma behovet av en placering på STB-avdelning eller STB-plats vid initial placering efter socialtjänstens elektroniska platsansökan inkommit men behov kan även uppstå under tiden för vård vid en ordinarie vårdplats. Dialog förs då mellan ungdomshemmet eller LVM-hemmet och enheten för placering för möjlighet till omplacering till STB-avdelning eller STB-plats.

I de fall SiS ungdomshem eller LVM-hem uppmärksammar ett eventuellt behov av STB-placering föregås placering av en screening av psykolog vid enheten för kapacitet och LSU. I dessa fall ansvarar placeringshandläggare för handläggning och placering. I de fall placeringshandläggare gör bedömning att det finns ett behov av STB-placering vid initial placering kan placering ske utan screening enligt ordinarie placeringsprocess. För kriterier, se avsnitt *Kriterier för vård på plats för särskilt tillsynsbehov, STB* i del 3. I de

fall screening påvisar behov av placering på avdelning eller plats för särskilt tillsynsbehov ansvarar placeringshandläggare för platsanvisning.

Placeringsprocess för placering på Särskilt förstärkt avdelning, SFA

Till SFA-avdelningar inom såväl ungdomsvården som missbruksvården är det enheten för placering som har mandat och ansvar att anvisa plats. Placeringshandläggare kan uppmärksamma behovet av en placering på SFA-avdelning vid initial placering efter socialtjänstens elektroniska platsansökan inkommit. Behov kan även uppstå under tiden för vård vid en ordinarie vårdplats. Dialog förs då mellan ungdomshemmet eller LVM-hemmet och enheten för placering för möjlighet till omplacering till SFA-avdelning. För kriterier, se avsnitt *Kriterier för vård vid särskilt förstärkt avdelning, SFA* i del 3.

Screening och bedömning inför placering på Särskilt förstärkt avdelning, SFA, genomförs av legitimerad psykolog vid enheten för kapacitet och LSU. Handläggning av vilka ärenden som initieras för screening görs av placeringshandläggare i dialog med socialtjänst, SiS ungdomshem och LVM-hem. Fortsatt dialog sker sedan under hela screeningsprocessen och inför eventuell omplacering till Särskilt förstärkt avdelning, SFA. Placeringshandläggare ansvarar för anvisning av plats enligt ordinarie placeringsprocess. För screeningprocess, se *Bilaga 1. Screening STB/SFA*

Placeringsprocess för placering enligt SoL

Vid SiS ungdomshem och LVM-hem kan även ungdomar och klienter som frivilligt söker vård tas emot. Även i dessa fall ska placering föregås av en platsansökan från socialtjänsten som skickas via hemsidan, www.stat-inst.se. Vid placering enligt SoL skapas alltid ett nytt ärende och en ny personakt, även då ungdom eller klient är intagen inom SiS vid förändring av placeringsgrundande lagrum.

Vid vård enligt SoL får endast placering ske på öppen behandlingsavdelning inom ungdomsvården. Inom missbruksvården får en klient vårdas med stöd av SoL vid LVM-hem och då vårdas på antingen låsbar enhet eller öppen enhet. Detta medför specifika krav utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv och det måste stå helt klart att detta är i enlighet med klientens uttryckliga vilja. Om klienten begär, ska utskrivning ske. Före utskrivning ska so-

cialnämnden underrättas i sådan tid att nämnden kan förbereda eller vidta andra behövliga insatser.

Trygg och säker placering

En god, trygg och säker vård är grunden för alla placeringar inom SiS. Säkerheten behöver vara rätt för att skapa en trygg och säker vård- och arbetsmiljö.

Inom SiS pågår en klassificering av ungdomshem och LVM-hem. I samband med klassificeringen görs en säkerhetsanalys utifrån en normering. Analysen resulterar i en åtgärdsplan som beskriver vilka åtgärder som behöver vidtas för att ungdomshemmen och LVM-hemmen ska kunna placeras i någon av nivåerna 1–3.

Säkerhetsbedömning

Som en del av placeringsprocessen för samtliga placeringsgrundande lagrum ingår säkerhetsbedömningar. En säkerhetsbedömning ska upprättas för samtliga ungdomar och klienter inom SiS. Syftet är att reducera säkerhetsrisker, möjliggöra rätt bemanning och öka tryggheten för ungdomar, klienter och medarbetare. Säkerhetsbedömningen ska bygga på en aktuell och samlad bild av de säkerhetsrisker, såväl historiska som aktuella, som kan indikera förhöjd risk för till exempel våld, avvikning och fritagning under hela placeringstiden. En individuell bedömning görs i varje enskilt fall. Exempelvis görs bedömning gällande eventuella tidigare avvikningar. Avvikning från låst miljö, med hot och våld eller med hjälp utifrån, föranleder en bedömning av ett behov av högre grad av teknisk och fysisk säkerhet. Säkerhetsbedömningen ska också underlätta bedömningen av vilka åtgärder som behövs för att reducera riskerna. Säkerhetsbedömningen ska användas som ett underlag och stöd inför aktiviteter som kräver riskbedömningar, till exempel förflyttningar eller ensamarbete.

Säkerhetsbedömningen ska göras tillgänglig i KAJ för berörda medarbetare. Säkerhetsbedömningen ska revideras varannan månad eller så snart nya omständigheter tillkommit som kan föranleda ny bedömning. Nya omständigheter kan exempelvis vara hot, våld eller allvarligt normbrytande beteende under vårdtiden.

Säkerhetsbedömningarna har fyra nivåer som ska vara vägledande för vilka åtgärder som behöver vidtas för att minska riskerna för framförallt våld, avvikelser och fritagningar. En korrekt bedömd nivå ska bidra till en trygg arbetsmiljö för SiS medarbetare och ge ungdomar och klienter möjlighet till en tillsynsnivå som är anpassad efter individuella behov. Läs mer i avsnitt *Säkerhetsnivåer inom säkerhetsbedömningen* i del 3.

Säkerhetsbedömningen upprättas stegvis. Innehåll och tillförlitlighet stärks efter varje revidering. De aktuella stegen är:

1. initial säkerhetsbedömning inför platsanvisning (upprättas av enheten för placering)
2. preliminär säkerhetsbedömning vid intag (upprättas av ungdomshem och LVM-hem)
3. fastställd säkerhetsbedömning inom tre dygn (fastställs av ungdomshem och LVM-hem)

För mer information om hur säkerhetsbedömningen upprättas, se användarstöd säkerhetsbedömning.

Initial säkerhetsbedömning inför platsanvisning

En säkerhetsbedömning ska upprättas i samband med initial placering i myndigheten. Den ska ligga till grund för lämplig anvisning av plats utifrån trygghet och säker tvångsvård och upprättas av placeringshandläggare. För att kunna bedöma lämplig placering utifrån säkerhet och trygghet ska en säkerhetsbedömning upprättas innan plats anvisas. Bedömningen grundar sig på den information som finns att tillgå eller eftersöka med beaktande av den tid som står till förfogande för anvisning av plats. Vid akuta placeringar finns sällan tid för att eftersöka information. Det innebär att de initiala säkerhetsbedömningarna som upprättas i samband med omedelbara placeringar av naturliga skäl inte kommer att innehålla komplett information. Information som i första hand beaktas är uppgifter som socialtjänsten har tillgång till samt information som eventuellt finns tillgänglig i KAJ, såsom placeringshistorik och tidigare säkerhetsbedömningar.

Preliminär säkerhetsbedömning vid ankomst till SiS ungdomshem/LVM-hem

En preliminär säkerhetsbedömning upprättas vid intagning av ungdom eller klient och upprättas av medarbetare som ansvarar för intaget. Säkerhetsbedömningen revideras även då inskriven ungdom eller klient varit frånvarande, exempelvis utevistelse på egen hand eller avviken från ungdomshemmet eller LVM-hemmet. Om det saknas fullständig information bör säkerhetsbedömningen ta höjd för osäkerhet genom att den viktas högre upp i riskskalan. Det innebär att i avvaktan på fullständig information bör säkerhetsmedvetandet i förhållande till ungdomen eller klienten anpassas till en högre grad av säkerhetsnivå. De bemanningsrekommendationer avseende betryggande bemanning och transportklass som den preliminära bedömningen ger gäller till dess att en fullständig bedömning upprättats.

Fastställd säkerhetsbedömning

En fullständig säkerhetsbedömning ska upprättas och kvalitetssäkras av säkerhetssamordnare vid ungdomshemmet eller LVM-hemmet. Den fastställs därefter av enhetschef inom tre dygn. Bedömningen grundar sig på den information som finns att tillgå och kompletteras när underlag inkommit. Säkerhetsbedömningen revideras varannan månad eller så snart nya omständigheter tillkommit som kan föranleda ny bedömning.

Säkerhetsnivåer inom säkerhetsbedömningen

Säkerhetsnivån bestäms utifrån olika kriterier där närheten i tid för normbrytande beteende eller incident är av betydelse. Säkerhetsnivån bestäms från 1 till 4, där nivå 1 motsvarar en mycket hög risk för incidenter och nivå 4 indikerar en låg risk för incidenter. Betryggande bemanning är rekommendation om lägsta bemanning inom skalskyddet. Transportklass är en rekommendation om lägsta bemanning vid aktiviteter utanför skalskyddet och/eller perimeterskyddet. Transportklass inbegriper förare vid bilresor.

Säkerhetsnivå	Betryggande bemanning- antal medarbetare	Transport – antal medarbetare
Klass 1 Mycket hög risk	3	4
Klass 2 Hög risk	2	3
Klass 3 Måttlig risk	1	2
Klass 4 Låg/ingen risk	1/0	1/0

Nivå 1 - Mycket hög incidentrisk

Denna nivå lämpar sig för ungdom eller klient som bedöms ha en mycket hög risknivå för avvikning från ungdomshem eller LVM-hem, med eller utan vapen eller hjälp utifrån, och som kräver maximalt säkerhetsarrangemang. Följden av denna säkerhetsnivå är som regel placering på ungdomshem eller LVM-hem i högsta säkerhetsnivå, inga vistelser utanför perimeter skyddet samt transporter med hjälp av Kriminalvården och Polis.

Nivå 2 - Hög incidentrisk

Denna nivå lämpar sig för ungdom eller klient som bedöms ha en hög risknivå för avvikning från ungdomshem eller LVM-hem, med eller utan vapen eller hjälp utifrån. Som regel gäller placering på ungdomshem eller LVM-hem i högsta säkerhetsnivå, med möjlighet till bevakade utevistelser eller transporter.

Nivå 3 - Måttlig incidentrisk

Denna nivå lämpar sig för ungdom eller klient där det saknas tillräckliga skäl att bedöma att de tillhör de högre risknivåerna. Här befinner sig en majoritet av de ungdomar och klienter som placerats på låsbar avdelning.

Nivå 4 - Låg eller ingen uttalad incidentrisk

Denna säkerhetsnivå är lämplig för ungdom eller klient där det saknas uttalad avvikningsbenägenhet eller andra skäl att bedöma att de tillhör de högre risknivåerna. Ungdomar och klienter i denna målgrupp är med stor sannolikhet placerade på SiS ungdomshem eller LVM-hem i den lägsta säkerhetsnivån.

Revidering av säkerhetsnivå inom säkerhetsbedömningen

Säkerhetsbedömningen revideras varannan månad eller så snart nya omständigheter tillkommit som kan föranleda ny bedömning. Exempel på sådana omständigheter kan vara:

- misstankar om brottslighet eller nya åtal
- dom och/eller verkställbar dom
- hot, våld eller normbrytande beteende under vårdtiden
- beslut om avskiljningar och vård i enskildhet (VIE)
- beslut om utevistelser

- förändringar i ungdomens eller klientens sociala relationer, ekonomiska förluster eller andra omständigheter
- annan nyinkommen information som kan indikera förändrad risk.

För ungdomar i säkerhetsnivå 1 och 2 behöver utslussning vara en del av behandlings-/verkställighetsplaneringen med målsättningen gradvis ökad öppenhet och olika förberedelser inför vårdens upphörande/frigivning. Planering för utslussning behöver initieras i och med placering i säkerhetsnivå 1. Vilka aktiviteter som blir aktuella, och när under processen, varierar utifrån vårdtid och personliga förhållanden. Det finns inte någon generell tidpunkt för när olika utslussningsaktiviteter ska inledas. Behandlingsåtgärderna ska ha tydlig inriktning mot de risk- och skyddsfaktorer som är avgörande för en förändring bort från antisocialt beteende som till exempel missbruk och brottslig verksamhet.

Revidering av säkerhetsbedömningen är ett viktigt underlag i planeringen av nedklassning inför omplacering till ungdomshem eller LVM-hem i lägre säkerhetsnivå. Om riskreducerande åtgärder vidtagits och riskerna över tid minskar ska detta avspeglas i säkerhetsbedömningen. I takt med att risker minskar och bedöms som måttliga ska förnyad bedömning göras om behovet av placering i säkerhetsnivå 1 och ärende initieras för omplacering till ungdomshem eller LVM-hem i lägre säkerhetsnivå. Läs mer i avsnitt *Omplacering utifrån förändrat behov av säkerhetsnivå - LVU/LVM* i del 4.

Säkerhetsnivåer på SiS ungdomshem och LVM-hem

En indelning av ungdomshem (LSU och LVU) och LVM-hem i säkerhetsnivåer förtydligar den förmåga respektive hem har att reducera och omhänderta risker. En ungdom eller klient ska inte anvisas plats med mer ingripande övervakning och kontroll än som är nödvändigt för att säkerheten och tryggheten ska kunna upprätthållas.

Säkerhetsnivå 3 – Normal säkerhet

Ungdomshem och LVM-hem i säkerhetsnivå 3 är utformade för att hantera ungdomar och klienter med låg till medelhög risk för avvikning samt hot och våld.

Säkerhetsnivå 2 – God säkerhet

Ungdomshem och LVM-hem i säkerhetsnivå 2 är utformade för att hantera ungdomar och klienter med medel till hög risk för avvikning samt hot och våld.

Säkerhetsnivå 1 – Hög säkerhet

Vid ungdomshem i säkerhetsnivå 1 ska normalt endast ungdomar med de allra högsta riskerna avseende avvikning och fritagning vårdas. En individuell bedömning görs i varje enskilt ärende.

Särskilda omständigheter

Det förekommer att särskilda omständigheter påverkar ordinarie placementsprocess. I nedan avsnitt anges tillvägagångssätt vid placering under några av dessa omständigheter.

När tillgänglig målgruppsanpassad plats saknas

Inför placering på ungdomshem och LVM-hem tar placementshandläggare hänsyn till ett antal aspekter, varav platstillgången i myndigheten är en sådan aspekt. Ibland saknas vid tiden för placering plats som bedöms optimal för att tillgodose ungdom eller klients vårdbehov. I dessa fall sker placering på den plats som av placementshandläggare bedöms mest lämplig utifrån vårdbehov, situationen och tillgången på platser. Det är enheten för placering som har mandat och ansvar att anvisa plats, inför en anvisning ska dock samråd ske mellan placementshandläggare och aktuellt ungdomshem eller LVM-hem.

Vid placering på plats som inte bedöms överensstämma med den egna målgruppen krävs speciell uppföljning av vården då ställning måste tas om eventuell omplacering ska ske när ledig plats finns vid aktuell målgruppsanpassad avdelning. Det är ungdomshem och LVM-hem som ansvarar för uppföljning och återkoppling till enheten för placering gällande placering och eventuellt behov av omplacering. Läs mer i avsnitt *Omplacering till målgruppsanpassad plats – LVU/LVM* i del 4.

Åldersadekvat placering

Ibland saknas tillgänglig plats på åldersadekvat avdelning inom ungdomsvården. I dessa fall görs en individuell bedömning utifrån omständigheter i det enskilda fallet där möjlighet finns till placering på icke åldersadekvat

avdelning. Det är då särskilt av vikt att det vid anvisning av plats framkommer i anvisningen att socialtjänsten är informerad och godkänner att placering sker på avdelning för annan åldersgrupp.

Tjänstetyp

Ibland saknas tillgänglig plats inom ungdomsvården på avdelning som erbjuder den tjänstetyp som efterfrågas i den elektroniska platsansökan från socialtjänsten. I dessa fall görs en individuell bedömning utifrån omständigheter i det enskilda fallet där möjlighet finns till placering på avdelning för annan tjänstetyp i väntan på tillgänglig målgruppsanpassad plats. Exempelvis kan initial placering i myndigheten ske på behandlingsavdelning om det vid tiden för anvisning av plats saknas tillgänglig plats på MBB-avdelning. I dessa fall kan socialtjänsten även erbjudas att inkomma med en ny elektronisk platsansökan gällande rätt tjänstetyp för att vården ska fortgå på samma avdelning.

Säkerhetsnivå

Ibland sker placering i myndigheten på institution med högre eller lägre säkerhetsnivå än vad som bedöms adekvat i det specifika fallet. I de fall en ungdom eller klient inte bedöms vara i behov av placering på aktuell säkerhetsnivå ska de skäl till att placering ändå sker på denna plats anges. Vid placering enligt LVU ska det även nämnas att den inom socialtjänsten som tackat ja till platsen varit införstådd och godkänner att placering sker på ett ungdomshem med högre eller lägre säkerhetsnivå än vad som bedöms nödvändigt.

Placering av person med annan upplevd könsidentitet än den juridiska

SiS har inte några absoluta regler för hur placering ska gå till när anvisning av plats gäller en person med annan upplevd könsidentitet än den juridiska. Utgångspunkten i myndigheten är att pojkar/män och flickor/kvinnor placeras var för sig. När det gäller personer med en annan upplevd könsidentitet än sitt juridiska kön finns det vissa aspekter som är viktiga att ta hänsyn till. Har socialnämnden i sin ansökan om plats uppgett att personen som ansökan avser har en annan upplevd könsidentitet än det juridiska könet är det viktigt att säkerställa den enskildes egen upplevelse. Avser ansökan en ung person ska hänsyn tas till att även barn och unga har rätt att komma till tals och göra sina åsikter hörda. Om det inte är möjligt behöver det säkerställas att ungdomens eller klientens inställning så långt det är möjligt klarläggs på annat sätt.

Det måste vidare beaktas att personer med en annan upplevd könsidentitet än det juridiska könet omfattas av diskrimineringsgrunden *könsöverskridande identitet* eller *uttryck* i diskrimineringslagen.² Att placera en person utifrån juridiskt kön när detta inte stämmer överens med könsidentiteten kan utgöra indirekt diskriminering. För personer som ändrat eller avser att ändra sitt juridiska kön kan det utgöra direkt diskriminering att placera utifrån juridiskt kön eftersom dessa personer omfattas av diskrimineringsgrunden kön.

Sammantaget bedömer därför SiS att placering av personer med en annan upplevd könsidentitet än det juridiska könet ska utgå från den enskildes upplevelse och önskemål. Precis som vad gäller alla placeringar behöver en helhetsbedömning göras inför anvisning av plats. Läs mer i avsnitt *Beaktning inför placering* i del 3.

För att anvisa plats som står i strid med ungdomens eller klientens upplevda könsidentitet krävs att det har framkommit konkreta omständigheter eller risker som starkt talar för att en annan placering ska väljas. Placeringshandläggare gör en avvägning i varje enskilt fall tillsammans med placerande socialtjänst samt mottagande hem.

Placering av person med skyddad ID

Vid initial placering eller under en pågående placering av ungdom eller klient kan behov av skyddad identitet i KAJ krävas. Om en ungdom eller klient har skyddade personuppgifter ska personakten förses med en sekretessmarkering. Det måste alltså tydligt framgå av akten att personen har skyddade personuppgifter. Detta för att inte uppgifter av misstag ska användas eller lämnas ut.

Den elektroniska platsansökan ska alltid innehålla korrekt namn och personnummer. Skyddad ID väljs sedan av placeringshandläggare alternativt medarbetare vid ungdomshemmet eller LVM-hemmet så fort uppgifter talar för att behov föreligger. Detta registreras i KAJ under "redigera akt" där alternativet "skyddad identitet" markeras. Information om att den enskilde har skyddad identitet läggs då till under rubriken ärendeuppgifter i KAJ.

---

² Diskrimineringslag (2008:567)

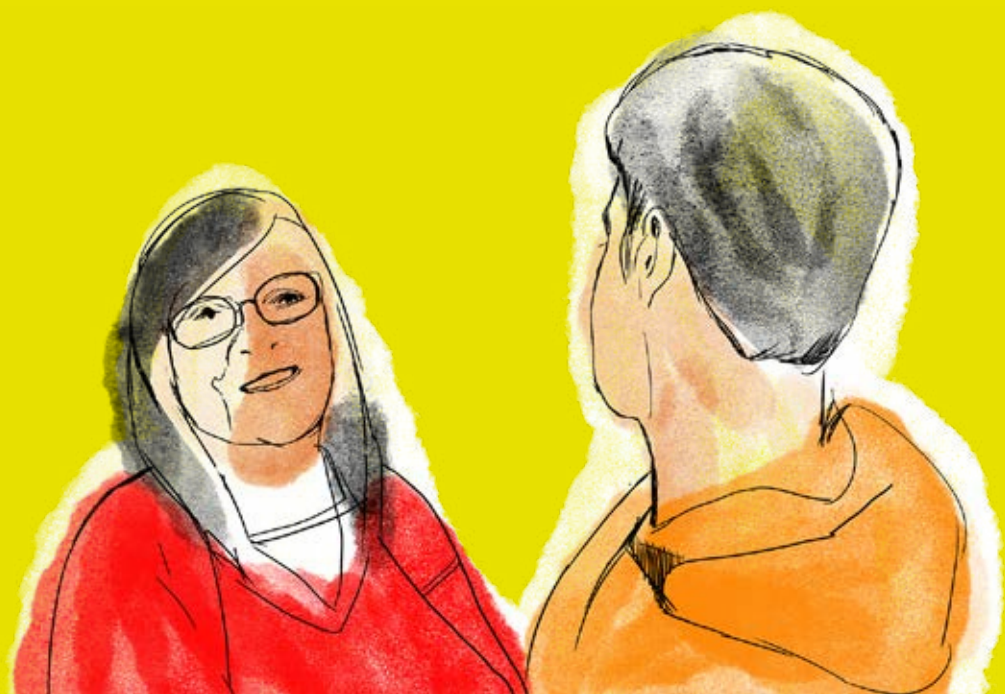
Som grund för skyddad identitet väljs ett eller flera av följande alternativ:

- hotbild
- kontaktförbud
- sekretessmarkering
- skyddad folkbokföring
- annat skyddsbehov.

För KAJ användarmanual gällande skyddad ID, se länk.

DEL 4

Vårdens genomförande

Ungdomshem och LVM-hem ansvarar för vård och behandling av placerade ungdomar och klienter.

Inskrivning

Efter att plats anvisats ska institutionschefen vid berört ungdomshem eller LVM-hem besluta om inskrivning enligt 3 kap. 10 § första stycket SoF. Beslutet dokumenteras i KAJ. Kopia på inskrivningsbeslut ska sändas till socialtjänsten.

För kontroll vid frihetsberövande KAJ, se länk.

För användarmanual inskrivning KAJ, se länk.

SiS ungdomsvård

Innan beslut fattas om inskrivning på ett ungdomshem ska institutionschefen förvissa sig om att följande beslut föreligger:

1. SiS platsanvisning
2. Socialnämndens beslut om placering enligt 11 § LVU
3. Giltigt beslut om omedelbart omhändertagande eller dom om vård alternativt domsbevis.

När det gäller placering på läsbar enhet vid ett omedelbart omhändertagande måste ungdomshemmet förvissa sig om att beslutet grundar sig på den unges eget beteende, det vill säga beslut om omhändertagande (6 och 3 §§ LVU) eller verkställbar dom om vård (3 § LVU). När det gäller placering på läsbar enhet vid en dom om beredande av vård måste ungdomshemmet förvissa sig om att beslutet grundar sig på den unges eget beteende och att domen gäller omedelbart eller om den inte gäller omedelbart har vunnit laga kraft.

SiS missbruksvård

Innan beslut fattas om inskrivning på ett LVM-hem ska institutionschefen förvissa sig om att följande beslut föreligger:

1. SiS platsanvisning
2. Giltigt beslut om omedelbart omhändertagande eller dom om vård alternativt domsbevis.

När det gäller en dom om beredande av vård måste LVM-hemmet också förvissa sig om att:

- domstolen i domen beslutat att den ska gälla omedelbart, eller
- domen vunnit laga kraft, det vill säga den går inte längre att överklaga, vilket sker tre veckor från delgivning av domen.

Riskbedömning inför intag

Vid ungdomshem och LVM-hem görs en riskbedömning inför intag av aktuell ungdom eller klient. Riskbedömningen görs utifrån placeringshandläggarens initiala säkerhetsbedömning i samband med anvisning av plats. Riskbedömningen görs ur ett arbetsmiljöperspektiv för att förebygga hot och våld, hantera eventuella smittorisker och tillföra eventuella nytillkomna uppgifter som medför att riskbedömningen har förändrats. Riskbedömning och åtgärder dokumenteras i aktuell personakt i KAJ.

Intagning

Intagningsbeslut fattas när ungdom eller klient fysiskt tas in på SiS ungdomshem eller LVM-hem. Institutionschefen fattar beslut om intagning och beslutet dokumenteras i KAJ. Kopia på intagningsbeslutet ska sändas till socialtjänsten.

För kontroll vid frihetsberövande KAJ, se länk.

För användarmanual intagning KAJ, se länk.

En identitetskontroll ska alltid göras och dokumenteras, för mer information se SiS juridiska riktlinjer LVU, LVM och LSU.

SiS ungdomsvård

Innan beslut fattas om intagning på ett ungdomshem ska institutionschefen förvissa sig om att följande beslut föreligger:

1. SiS platsanvisning
2. Socialnämndens beslut om placering enligt 11 § LVU
3. Giltigt beslut om omedelbart omhändertagande eller dom om vård alternativt domsbevis
4. Inskrivningsbeslut.

När det gäller placering på låsbar enhet vid ett omedelbart omhändertagande måste ungdomshemmet förvissa sig om att beslutet grundar sig på ungdomens eget beteende, det vill säga beslut om omhändertagande (6 och 3 §§ LVU) eller verkställbar dom om vård (3 § LVU).

SiS missbruksvård

Innan beslut fattas om intagning på ett LVM-hem ska institutionschefen

- Kontrollera om vården har inletts på sjukhus. Detta då vårdtiden börjar löpa när klienten antingen blir intagen på SiS LVM-hem eller inskriven på sjukhus. Om vården har inletts på sjukhus ska det framgå av dokumentation i KAJ när den inleddes.

Vid beslut om intagning ska institutionschefen även kontrollera att följande beslut föreligger:

1. SiS platsanvisning
2. Giltigt beslut om omedelbart omhändertagande eller dom om vård alternativt domsbevis. Om domen inte gäller omedelbart får intagning ske först när den vunnit laga kraft
3. Inskrivningsbeslut.

Transport

Inom ungdomsvården är det socialtjänstens ansvar att ordna transport av ungdomen till ungdomshemmet. När en ungdom är intagen inom myndigheten ansvarar SiS för eventuell transport mellan ungdomshemmen. Inom missbruksvården är det socialtjänstens ansvar att ordna transport till sjukhus för inledande vård alternativt till LVM-hemmet. Om vård inleds vid sjukhus är det oftast LVM-hemmet som ansvarar för transportbeställning till LVM-hemmet genom Kriminalvårdens nationella transportenhet, NTE.

Omplacering

Omplaceringar förekommer inom både ungdomsvård och missbruksvård av olika skäl. En omplacering kan initieras vid byte av tjänstetyp, där en ungdom flyttar från en avdelning till en annan. Det kan exempelvis handla om en flytt mellan en MBB-avdelning till en behandlingsavdelning på samma eller annat ungdomshem.

En omplacering kan initieras vid uppmärksammade behov hos ungdom eller klient, exempelvis en omplacering från ordinarie vårdplats till en STB-avdelning eller STB-plats alternativt SFA-avdelning.

Läs mer i avsnitt *Placeringsprocess för placering på avdelning/plats för särskilt tillsynsbehov, STB* i del 3 och *Placeringsprocess för placering på Särskilt förstärkt avdelning, SFA* i del 3.

Behov av omplacering kan även uppstå vid akuta situationer, exempelvis vid personalöverfall eller skadegörelse. Stängning av avdelning eller förändrad målgrupp på avdelning är alltid skäl för omplacering.

Det finns även andra situationer och omständigheter som kan föranleda en omplacering. Exempel på sådana situationer kan vara negativa konstellationer, behov av förändrad säkerhetsnivå eller möjlighet till beaktning av närhetsprincip.

Inom SiS missbruksvård kan en klient ansöka om överflyttning till annat LVM-hem. Ansökan utreds av institutionschef och dokumenteras i KAJ. Vid avslag är det möjligt för klienten att överklaga beslutet till förvaltningsrätten.

Förutom vid byte av tjänst och tjänstetyp, samt vid reviderad säkerhetsbedömning är SiS restriktiva med omplaceringar för att undvika vårdssammanbrott hos de ungdomar och klienter som placerats i myndigheten. Uppstår behov av omplacering bör det i första hand övervägas om förhållandena kan hanteras vid det ungdomshem eller LVM-hem där ungdomen eller klienten är placerad, till exempel genom omplacering till annan avdelning. I vissa fall är det dock nödvändigt att omplacering till annat hem sker. Inom SiS ungdomsvård är det socialnämnden som har beslutsmandat för omplacering mellan ungdomshemmen. Nedan ges en processbeskrivning av några möjliga omständigheter.

Omplacering utifrån förändring av tjänst - LVU/LVM

En omplacering utifrån förändring av tjänst är vanligt förekommande inom SiS ungdomsvård. I dessa fall krävs alltid att socialtjänsten inkommer med en elektronisk platsansökan via SiS hemsida, www.stat-inst.se.

Vid omplacering utifrån ny tjänstetyp internt inom samma ungdomshem eller LVM-hem, exempelvis från MBB-avdelning till behandlingsavdelning, ansvarar aktuellt hem för byte av avdelning och tjänstetyp i KAJ. Vid byte av ungdomshem eller LVM-hem ansvarar enheten för placering för anvisning av ny plats och tjänst i KAJ. I samtliga fall behöver socialtjänsten informeras och godkänna förändringen. I de fall omplacering sker till nytt ungdomshem behöver socialtjänsten inkomma med ett omplaceringsbeslut. Detta skickas elektroniskt via hemsidan till båda aktuella ungdomshem. Efter att omplaceringsbeslut skickats in till SiS är det möjligt för avlämnande ungdomshem att beställa transport.

Omplacering utifrån förändrat behov av säkerhetsnivå - LVU/LVM

Omplacering kan vara aktuellt utifrån ett förändrat, ökat eller minskat, behov av placering på ungdomshem eller LVM-hem med annan säkerhetsnivå. I dessa fall kontaktas placeringshandläggare för handläggning och samråd med aktuellt ungdomshem eller LVM-hem och socialtjänst för eventuell omplacering. En individuell bedömning görs utifrån specifika omständigheter som bygger på den reviderade säkerhetsbedömningen. Läs mer i avsnitt *Revidering av säkerhetsnivå inom säkerhetsbedömningen* i del 3.

I de fall omplacering sker till nytt ungdomshem behöver socialtjänsten inkomma med ett omplaceringsbeslut.

I de fall en ungdom som vårdas enligt LVU vid ett ungdomshem är tilltalad i en brottmålsprocess ska säkerhetssamordnare på aktuellt ungdomshem i samråd med institutionschefen och placeringshandläggare bedöma om ungdom behöver omplaceras till ett ungdomshem i högre säkerhetsnivå. Läs mer i "Rutin för handläggning när en LVU-placerad ungdom är tilltalad i en brottmålsprocess".

Omplacering utifrån förändrat behov av läsbarhet – LVU/LVM

När skäl för vård vid läsbarhet inte längre föreligger finns möjlighet för omplacering till öppen enhet inom myndigheten. Omplacering kan även vara aktuellt från öppen enhet till läsbarhet i de fall institutionschef bedömer att skäl för vård vid läsbarhet föreligger och lagstöd för placering finns.

Vid förändrat behov av läsbarhet inom ungdomsvården krävs en elektronisk platsansökan från socialtjänsten. Vid omplacering till öppen enhet för ungdomar placerade enligt LVU är det ungdomshemmet som gör bedömning om vård på öppen enhet bedöms lämpligt. Socialtjänsten ska då erbjudas ny plats och godkänna omplaceringen. Vid omplacering utifrån läsbarhet internt inom samma ungdomshem, exempelvis från en läsbar behandlingsavdelning till en öppen behandlingsavdelning, ansvarar aktuellt ungdomshem för byte av avdelning i KAJ. Vid byte av ungdomshem ansvarar enheten för placering för anvisning av ny plats i KAJ. I de fall omplacering sker till nytt ungdomshem behöver socialtjänsten inkomma med ett omplaceringsbeslut. Detta skickas elektroniskt via hemsidan, www.statinst.se, till båda ungdomshemmen.

Om omplacering sker inom missbruksvården krävs inte en ny elektronisk platsansökan men aktuell socialtjänst ska informeras om förändringen. Vid omplacering utifrån läsbarhet internt inom samma LVM-hem, exempelvis från en läsbar behandlingsavdelning till en öppen behandlingsavdelning, ansvarar aktuellt LVM-hem för byte av avdelning i KAJ. Vid byte av LVM-hem ansvarar enheten för placering för anvisning av ny plats i KAJ.

Omplacering till målgruppsanpassad plats – LVU/LVM

Ibland uppstår behov av omplacering när placering initialt skett på plats som inte bedömdes överensstämma med den egna målgruppen. Det kan vara antingen socialtjänsten, ungdomshemmet eller LVM-hemmet som uppmärksammar behovet. Kontakt tas med placeringshandläggare som ansvarar för handläggning. För mer information, läs avsnitt *När tillgänglig målgruppsanpassad plats saknas* i del 3.

Om det bedöms att omplacering ska ske och placeringshandläggare bedömer att det finns en plats som motsvarar ungdomens eller klientens vårdbehov och de förutsättningar som föreligger det enskilda fallet påbörjas omplaceringsprocessen i dialog med socialtjänsten.

Placeringshandläggare ansvarar för presentation och samråd gällande ungdom eller klient till det nya eventuella ungdomshemmet eller LVM-hemmet. I de fall omplacering bedöms lämpligt kontaktas det ungdomshem eller LVM-hem där ungdom eller klient befinner sig av placeringshandläggare med kontaktuppgifter och information om ny lämplig placering.

Inom ungdomsvården krävs att socialtjänsten tackar ja till, av placeringshandläggare, föreslagen omplacering. Om socialtjänsten tackar ja till omplacering ges information om:

- namn på ungdomshem, avdelning och adress
- namn och telefonnummer till enhetschef på aktuell avdelning
- att via "komplettera en ansökan" på hemsidan, www.stat-inst.se, inkomma med omplaceringsbeslut enligt 11 § LVU till båda ungdomshemmen. Något som är en förutsättning för att lämnande ungdomshem ska kunna beställa transport för ungdoms resa mellan ungdomshemmen.

När socialtjänsten tackat ja till omplacering anvisar placeringshandläggare en ny plats i KAJ, då krävs också namn på vem inom socialtjänsten som

tackat ja till erbjuden plats. För att kunna anvisa ny plats skapar placeringshandläggare en ny placeringsbegäran.

Inom missbruksvården krävs inget godkännande av socialtjänsten. Placeringshandläggare ansvarar för anvisning av ny plats i KAJ. Därefter ansvarar medarbetare vid det ursprungliga ungdomshemmet eller LVM-hemmet för kommunikation med aktuell ungdom eller klient och socialtjänst. Ungdomshemmet eller LVM-hemmet ansvarar även för transport till det nya ungdomshemmet eller LVM-hemmet.

Omplacering vid akut situation – LVU/LVM

Ibland uppstår situationer som kräver en omedelbar omplacering. Det är enheten för placering som gör en bedömning i varje enskilt fall och SiS är i grunden restriktiva med omplaceringar. Det ska i regel handla om allvarliga incidenter eller risk för allvarliga konsekvenser för ungdom eller klient, samplacerade och personal. Det kan exempelvis handla om incidenter som innefattar våld mot personal och/eller andra ungdomar eller klienter. Det kan även handla om upplopp, demolering av avdelning, negativa konstellationer eller uppgifter om planerad fritagning eller överhängande risk för avvikning.

Omplaceringsprocess LVU och LVM

- Ungdomshem alternativt LVM-hem kontaktar enheten för placering
- Placeringshandläggare ombesörjer en ny platsanvisning genom att beakta placeringsalternativ, presentera och samråda gällande ungdom eller klient till det nya eventuella ungdomshemmet eller LVM-hemmet samt informerar avlämnande hem om vilken plats som kan erbjudas för ungdom eller klient
- Det är ungdomshem alternativt LVM-hem där ungdom eller klient befinner sig som tar kontakt med aktuell socialtjänst

Gäller den akuta omplaceringen en ungdom

1. Delges socialtjänst information om aktuell situation som lett till behov av omplacering. Saknas tillräckligt med information i det initiala skedet ansvarar ungdomshemmet för återkoppling till socialtjänsten när mer information finns tillgänglig

2. Socialtjänst delges även information och erbjudande om ny placering
3. Socialtjänst informeras om att omplaceringsbeslut behöver inkomma via hemsidan, www.stat-inst.se
4. Ungdomshemmet kontaktar enheten för placering för att meddela namn på den inom socialtjänsten som tackat ja till ny plats

Gäller den akuta omplaceringen en klient inom missbruksvården ska socialtjänst informeras om aktuell situation som lett till behov av förändrad placering

- Placeringshandläggare skapar en ny placeringsbegäran och anvisar en ny plats för ungdom eller klient.

Vid väldigt akuta fall där socialtjänsten inte kunnat nå kan man inom ungdomsvården använda sig av beslut om tillfälliga övernattningar för att hantera omplaceringsbehovet. Läs mer i avsnitt *Tillfällig placering* i del 4.

Omplacering utifrån beaktning av närhetsprincip – LVU/LVM

Ungdomshem, LVM-hem eller socialtjänst kan kontakta enheten för placering med önskemål från ungdom, klient eller socialtjänst gällande omplacering utifrån närhetsprincipen. Det är då placeringshandläggare som gör bedömning i varje enskilt fall och ansvarar för en eventuell ny anvisning av plats efter att ha skapat en ny placeringsbegäran. Inom ungdomsvården behöver socialtjänsten i sådana fall inkomma med ett omplaceringsbeslut. Detta skickas elektroniskt via hemsidan, www.stat-inst.se, till båda aktuella ungdomshem. Om omplacering sker inom missbruksvården krävs inte en ny elektronisk platsansökan men aktuell socialtjänst ska informeras om förändringen.

Omplacering utifrån stängning av avdelning eller förändrad målgrupp

Ibland uppstår behov av omplacering till följd av stängning av en hel avdelning eller behov av omplacering utifrån att en avdelning får en förändrad målgrupp. Då omplacering i dessa fall kan röra flertal ungdomar eller klienter bör en kontaktperson utses på ungdomshemmet eller LVM-hemmet för att underlätta kontakt med enheten för placering och placerande socialtjänster. Det är ungdomshem eller LVM-hem som ansvarar för kartläggning av placerade ungdomar och klienters fortsatta vårdbehov. I de fall omplacering kan ske inom det egna ungdomshemmet eller LVM-hemmet prioriteras

detta. Eventuellt behov av omplacering till annat ungdomshem eller LVM-hem förmedlas av kontaktpersonen till enheten för placering som ansvarar för att beakta nya placeringsalternativ utifrån vårdbehov. Det är sedan placeringshandläggare som ansvarar för presentation och samråd gällande ungdom eller klient till ny plats och ungdomshem eller LVM-hem. När placeringshandläggare har information om ny tillgänglig plats för ungdomar eller klienter förmedlas detta till utsedd kontaktperson på ungdomshemmet eller LVM-hemmet. Det är sedan kontaktpersonen som sköter kontakten med placerande socialtjänst.

Gäller omplaceringar ungdomar ska kontaktpersonen:

1. delge socialtjänst information om aktuell situation som lett till behov av omplacering
2. delge socialtjänst information och erbjudande om ny placering
3. informera socialtjänst om att omplaceringsbeslut behöver inkomma via hemsidan, www.stat-inst.se
4. meddela placeringshandläggare namn på den inom socialtjänsten som tackat ja till ny plats.

Gäller omplaceringar klienter inom missbruksvården ska socialtjänst informeras av kontaktperson om aktuell situation som lett till behov av förändrad placering.

Placeringshandläggare skapar därefter en ny placeringsbegäran och fattar beslut om anvisning av ny plats för aktuella ungdomar eller klienter. I beslutstexten bör särskilt framkomma att ny anvisning sker till följd av stängning av avdelning eller förändrad målgrupp på avdelningen. Om en stängning av avdelning sker akut och det i det initiala skedet saknas information om varför stängning sker bör återkoppling till placerande socialtjänster ske när mer information finns tillhanda. Lämnande ungdomshem eller LVM-hem ansvarar för återkoppling.

Omplacering - LSU

Omplaceringar förekommer inom SiS ungdomsvård för ungdomar som verkställer slutna ungdomsvård. Socialnämnden i den dömd ungdomens hemort ska höras när det exempelvis gäller frågor angående vistelse under öppnare former. Alla beslut enligt LSU som rör en dömd ungdom kan överklagas.

Det finns flera anledningar till att en omplacering blir aktuell och processen ser olika ut beroende på omständighet. Under kontorstid fattas exempelvis beslut om akuta omplaceringar av placeringschefen. Om den akuta händelsen inträffar utanför kontorstid ska institutionschefen vid det ungdomshem från vilken ungdomen ska flyttas fatta omplaceringsbeslutet efter kontakt med institutionschefen vid det mottagande ungdomshemmet. Enheten för placering ska underrättas om att ett sådant beslut har fattats. Mer information gällande omplacering enligt LSU finns i SiS juridiska riktlinjer LSU.

Tillfällig placering

Samtliga ungdomshem och LVM-hem försöker ta emot ungdomar och klienter som är i behov av tillfälliga platser i form av övernattningsplatser i samband med transporter av olika slag. Det kan till exempel handla om transport på väg till en domstolsförhandling eller annan förrättning. Det kan även vara i samband med att ungdom eller klient gripits av polis i anslutning till initial placering eller efter en avvikning.

SiS ungdomsvård

Av 11 § första stycket LVU framgår att socialnämnden bestämmer hur vården av ungdomen ska ordnas och var ungdom ska vistas under vårdtiden. I fråga om den som vårdas vid ett ungdomshem får dock SiS i samband med att ungdomen transporteras besluta om att denne tillfälligt ska vistas i ett annat ungdomshem. SiS har inte någon skyldighet att samråda med socialnämnden inför ett beslut om tillfällig placering. Den som fattar beslut om tillfällig placering ska dock omedelbart underrätta socialtjänsten om placering.¹ En tillfällig placering ska journalföras i KAJ. Av beslutet ska bland annat framgå att en placering har skett, när och var ungdomen har placerats samt av vilken anledning. Därutöver bör den planerade vistelsetiden anges. Eftersom en placering enligt 11 § LVU är av tillfällig karaktär bör en överflyttning till ett annat ungdomshem endast kunna avse en eller ett par dagar.

För KAJ användarmanual gällande tillfällig placering LVU, se länk.

---

¹ 3 kap. 16 a § SoF

SiS missbruksvård

SiS får, i samband med transport av en klient som vårdas vid ett LVM-hem, fatta beslut om tillfällig vistelse i annat LVM-hem. Processen för övernattningsförfarandet skiljer sig från ungdomsvården. Inom missbruksvården är det placeringshandläggare som fattar beslut om en överflyttning. Av beslutet ska framgå att beslutet avser en tillfällig placering, när och var klienten placeras samt av vilken anledning. SiS har inte någon skyldighet att samråda med socialnämnden inför ett beslut om tillfällig placering. Däremot ska socialnämnden underrättas om placeringen.

För KAJ användarmanual gällande övernattnig LVM, se länk.

Dokumentation

Dokumentation inom SiS sker elektroniskt i det klientadministrativa journalsystemet KAJ (socialtjänst) och i det patientadministrativa journalsystemet TakeCare (hälso- och sjukvård).

Enheten för placering ansvarar tillsammans med ungdomshem och LVM-hem för en väl utvecklad dokumentation för att tillgodose den enskildes rätt till insyn i vården, underlätta kontakter inom och utom den egna verksamheten samt utgöra underlag och underlätta för kontroll och tillsyn över SiS verksamhet.

Enligt 11 kap. 5 § SoL ska all handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Dokumentationen ska innehålla tillräcklig, väsentlig och korrekt information. Endast de uppgifter som är av betydelse för verksamheten och det enskilda fallet behöver dokumenteras.

Enligt 27 § Förvaltningslagen ska en myndighet som får uppgifter på något annat sätt än genom en handling snarast dokumentera uppgifterna, om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet. Det ska framgå av dokumentationen när den har gjorts och av vem. Alla uppgifter som har betydelse för utgången ska alltså finnas med i dokumentationen. Det bör observeras att det i vissa fall kan röra sig om uppgifter som kommit till SiS kännedom innan ärendet formellt sett inleddes.

Dokumentation som förs inom SiS ska utformas med respekt för den enskil- des integritet. De dokumenterade uppgifterna ska vara korrekta och får inte vara nedsättande eller kränkande. Ungdomar och klienter har alltid rätt att läsa sin egen journal. Om den enskilde anser att någon uppgift är felaktig ska detta antecknas. För mer information gällande dokumentation, se SiS juridiska riktlinjer för LVU, LVM och LSU.

Enheten för placerings dokumentation

Information som framkommer i dialog med socialtjänst, ungdomshem och LVM-hem ska dokumenteras. Journalanteckningar och andra handlingar som tillförs en ungdom eller klients personakt ska hållas ordnade så att det enkelt går att följa och granska enheten för placerings handläggning av ärendet. Under en ungdom eller klients vårdtid inom myndigheten sker fortlöpande dokumentation av den information som framkommer i dialog mellan enhet för placering och socialtjänst samt ungdomshem och LVM-hem. Informationen dokumenteras i KAJ.

Ungdomshems och LVM-hems dokumentation

Under en ungdom eller klients vårdtid inom myndigheten sker fortlöpande dokumentation av information om den enskilde. Bland annat ska journalanteckningar och beslut dokumenteras löpande. Dokumentationen ska tillgodose ungdomens eller klientens rätt till insyn i vården och behandlingen. Det är institutionschefen som har det övergripande ansvaret för akt- och journalhantering.

Journalanteckningar och andra handlingar som tillförs en ungdoms eller klients personakt ska hållas ordnade så att det enkelt går att följa och granska handläggningen av ärenden, åtgärder som vidtas i samband med verkställighet av beslut samt genomförande och uppföljning av insatser. Syftet med journalföringen är att dokumentera alla insatser som är viktiga för ungdomen eller klienten och för den fortsatta planeringen av vården.

Dokumentation om nöjdförklaring inom LSU

En nöjdförklaring kan lämnas alla dagar i veckan inför institutionschef eller inför annan tjänsteman som har förordnats att ta emot en sådan förklaring. När en nöjdförklaring lämnas ska även ett vittne närvara. Vittnet bör vara en anställd vid ungdomshemmet. Särskilda anteckningar om nöjdförklaring ska föras i KAJ och innehålla följande:

- dom (domstol, målnummer, datum för dom, brott och verkställighetstidens längd)
- datum för delgivning av domen
- datum och namn på den tjänsteman som lämnat information till ungdom om nöjdförklaring
- datum för när ungdom tillfrågats om han eller hon vill lämna en nöjdförklaring
- eventuell tolk och det språk på vilket tolkningen gjorts eller om ungdom avböjt tolkhjälp
- underrättelse till domstol om avgiven nöjdförklaring.

En avgiven nöjdförklaring ska dokumenteras i personakten i KAJ. För mer information gällande nöjdförklaring, se SiS juridiska riktlinjer LSU.

Kommunikation

Innan beslut fattas i ett ärende ska ungdomen eller klienten, om det inte är uppenbart obehövt, underrättas om allt material som är av betydelse för beslutet och ge denne tillfälle att inom en bestämd tid yttra sig över materialet.² En sådan åtgärd kallas för kommunikation. Kommunikation får ske muntligen eller skriftligen och ungdom eller klient ska få rimlig tid att yttra sig över det material som kommuniceras innan beslut fattas. Eventuella yttranden dokumenteras sedan i journalen i KAJ. Kommunikation ska inte blandas ihop med delgivning och underrättelse om beslut som sker efter att ett beslut har fattats. Kommunikation sker alltid innan ett beslut fattas.

Det är viktigt att kommunikation sker på ett sätt som är anpassat till mottagaren. Svårläst skriftligt material kan till exempel i många fall lämpligen sammanfattas muntligen, så länge allt material som har betydelse för beslutet når fram på ett korrekt sätt. Det ska framgå av SiS dokumentation om och i så fall när samt på vilket sätt kommunikation har skett. Av dokumentationen ska det också framgå vilka uppgifter som har kommunicerats och vilka synpunkter ungdomen eller klienten har fört fram.³

SiS får avstå från kommunikation om det kan befaras att det annars skulle bli avsevärt svårare att genomföra beslutet. Om kommunikation sker med

---

2 25 § Förvaltningslag (2017:900)

3 7 kap. 5 § SOSFS 2014:5

ungdomar under 15 år, ska kommunikation även ske med vårdnadshavare eller god man. Skulle det inte vara möjligt att få kontakt med någon annan än ungdomen och beslutet därmed blir avsevärt svårare att genomföra får SiS avstå sådan kommunikation. Vid kommunikation ska SiS beakta om materialet innehåller sekretesskyddade uppgifter.⁴ Med stöd av den här bestämmelsen kan medarbetare undvika att framföra till exempel information om att någon annan ungdom har varit uppgiftslämnare i ett ärende, om det behövs för dennes säkerhet.

SiS ska i sina beslut använda ett språk som är enkelt, korrekt och anpassat så att besluten kan bli begripliga för mottagarna.⁵

Individuellt avtal gällande förhöjd vårdavgift

Ur Statens institutionsstyrelsens föreskrift om vårdavgifter, § 4, går att läsa att det för vissa ungdomar och klienter, som har särskilda vårdbehov, behövs extra insatser. För sådana insatser kan SiS och socialtjänsten ingå avtal om förhöjd avgift. Avtalet ska vara skriftligt och innehålla uppgift om de särskilda insatser för ungdomen eller klienten som är aktuella, såsom egen avdelning med bemanning dygnet runt. Avtalet träffas i samband med placering eller så snart det är möjligt.

Ansökan om förhöjd vårdavgift kan göras angående de ungdomar eller klienter som bedöms ha särskilda vårdbehov som kräver en resursförstärkning i form av extra personalstöd framförallt all vaken tid men allt som oftast även nattetid för att vårdbehoven ska tillgodoses. Behoven ska inte vara av tillfällig karaktär, och resursförstärkningen resulterar därmed i en stadigvarande betydande förhöjd dygnskostnad.

Att en ungdom eller klient har omfattande vårdbehov kan identifieras under en pågående insats vid en avdelning. Institutionschefen ska i detta skede ta kontakt med placerande kommun för att informera om behov av förhöjd vårdavgift och att man har för avsikt att inleda en process om tecknande av individuellt avtal gällande förhöjd vårdavgift.

---

⁴ 10 kap. 3 § Offentlighets- och sekretesslag (2009:400)

⁵ prop. 2016/17:180 s. 321

Institutionschefen upprättar en ansökan med underlag innehållandes:

- namn på ungdomshem alternativt LVM-hem och avdelningens namn
- information om aktuell ungdom eller klient
- kontaktuppgifter till aktuell kommun
- orsak till behov av individuellt avtal gällande förhöjd vårdavgift
- bedömning av resursbehov samt planerade insatser och mål med vården.

Ansökan skickas konfidentiellt via mail till registrator på SiS huvudkontor (registrator@stat-inst.se) som därefter fördelar ansökan till ungdomsvårdsavdelning respektive missbruksvårdsavdelning.

För mer information, se ansökan och riktlinje.

Vårdens upphörande

Det skiljer sig mellan placeringsgrundande lagrum vad gäller vem som har utskrivningsrätt.

Inom SiS ungdomsvård fattar socialnämnden beslut om vårdens upphörande. Så snart de förhållanden som föranlett vården inte längre föreligger ska vården upphöra. För att socialnämnden ska kunna fullgöra sin skyldighet att besluta om vårdens upphörande är nämnden skyldig att noga följa vården av ungdomen, något som sker genom socialtjänstens kontakt med ungdom och ungdomshem. Socialnämnden ska enligt 13 § LVU minst var sjätte månad överväga och pröva om vården ska upphöra. Ett skriftligt beslut om vårdens upphörande ska skickas till ungdomshemmet. Om inte dessförinnan ska vården av ungdomen upphöra när ungdom fyller 18 år om vård sker med stöd av 2 § LVU och när ungdom fyller 21 år om vård sker med stöd av 3 § LVU.

Inom SiS missbruksvård upphör tvångsvården när institutionschefen, enligt SiS arbets- och delegationsordning, beslutar om utskrivning enligt 25 § LVM. Tvångsvården ska, enligt 20 § LVM, upphöra så snart syftet med vården är uppnått och senast när vården har pågått i sex månader. Institutionschefen beslutar om utskrivning. Före utskrivning ska samråd alltid ske med socialnämnden enligt 26 § LVM.

Vid placering på ett av SiS ungdomshem enligt LSU påverkar domen när vården ska upphöra. Tiden för slutna ungdomsvård bestäms efter brottets

straffvärde till lägst fjorton dagar och högst fyra år. Den dömdes behov av vård tillmäts inte någon betydelse vid påföljdsbestämningen. Det framgår i 11 § andra stycket LSU att så snart verkställigheten har påbörjats ska SiS fastställa dagen för verkställighetens slut. Villkorlig frigivning förekommer inte vid slutna ungdomsvård.

Förvaltningsrättens beslut om tvångsvård upphör att gälla enligt 5 § LVU och 12 § LVM om vården inte har påbörjats inom fyra veckor från den dag då rättens beslut vann laga kraft.

Socialtjänstenkät

Vid SiS pågår olika arbeten med att utvärdera kvaliteten i vården, en del i utvärderingen är att ta reda på hur socialtjänsten bedömer samarbetet med SiS och den vård som tillhandahålls. SiS har därför en socialtjänstenkät som socialekreterare ombeds besvara när ungdom eller klient skrivits ut från myndigheten. Enkäten återfinns på SiS externa hemsida, www.stat-inst.se.

DEL 5

Rättsliga förutsättningar

Tvångsvård

Insatser inom socialtjänsten ska göras i samförstånd med den enskilde och, om det är ett barn, även i samförstånd med barnets vårdnadshavare. Utgångspunkten inom socialtjänsten är alltså att insatser inte ska ges genom tvång. Det är i undantagsfallen som insatser kan ges utan den enskildes eller vårdnadshavares samtycke.

LVU

Den som är under 18 år ska ges vård enligt LVU om det på grund av barnets eller den unges eget beteende eller hemförhållanden finns en påtaglig risk för att barnets eller ungdomens hälsa eller utveckling skadas och behövlig vård inte kan ges med samtycke. Vård på grund av ungdomens eget beteende får även ges den som har fyllt 18 men inte 20 år om sådan vård är lämpligare än annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med ungdomens samtycke, 1–3 §§ LVU. Det är förvaltningsrätten som beslutar om vård ska ges enligt LVU. Sådan vård får ges först när förvaltningsrättens dom har vunnit laga kraft och inte längre går att överklaga. Förvaltningsrätten kan även förordna att beslutet om LVU ska gälla omedelbart. Om det är sannolikt att ungdomen behöver beredas vård enligt LVU, och förvaltningsrättens beslut inte kan avvaktas på grund av risken för ungdomens hälsa eller utveckling eller att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras, får socialnämnden besluta att ungdomen omedelbart ska omhändertas redan innan domstolsprövningen, 6 § LVU. Socialnämndens beslut om omedelbart omhändertagande ska underställas förvaltningsrätten för prövning inom en vecka, annars upphör omhändertagandet, 7 § LVU.

LVM

Tvångsvård ska även beslutas om någon till följd av ett fortgående missbruk är i behov av att komma ifrån sitt missbruk och vårdbehovet inte kan tillgodoses på frivillig väg och den enskilde till följd av missbruket utsätter sin hälsa för allvarlig fara, löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv eller kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående, 4 § LVM. Det är förvaltningsrätten som beslutar om vård ska ges enligt LVM.

Sådan vård får ges först när förvaltningsrättens dom har vunnit laga kraft och inte längre går att överklaga. Förvaltningsrätten kan även förordna att beslutet om LVM ska gälla omedelbart. Om det är sannolikt att vård behöver beredas med stöd av LVM, och förvaltningsrättens beslut inte kan avvaktas på grund av riskerna för den enskildes eller närståendes hälsa, får socialnämnden besluta att den enskilde omedelbart ska omhändertas redan innan domstolsprövningen, 13 § LVM. Socialnämndens beslut om omedelbart omhändertagande ska underställas förvaltningsrätten för prövning utan dröjsmål och senast dagen efter, annars upphör omhändertagandet, 15 och 18 a §§ LVM.

LSU

Den som är under 18 år och begår brott kan dömas till sluten ungdomsvård. Den slutna ungdomsvården bestäms till en viss tid om lägst fjorton dagar och högst fyra år. För att tingsrätten ska bestämma påföljden till sluten ungdomsvård krävs det att brottet är sådant att fängelse hade dömts ut om personen inte var under 18 år. Verkställigheten av slutna ungdomsvård regleras i LSU.

För den som inte är frihetsberövad får tingsrättens dom inte verkställas förrän den vunnit laga kraft och inte längre kan överklagas. För den som är frihetsberövad, antingen häktad eller vårdas på SiS ungdomshem, ska verkställigheten av domen ske omedelbart enligt 10 § LSU.

Läs vidare i Riktlinjer/Juridik LSU flik 2 och 3.

SiS verksamhet

Socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett hem för vård eller boende. Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön enligt 6 kap. 1 § SoL.

För barn och unga som vårdas enligt LVU finns det särskilda ungdomshem och för personer med missbruk som vårdas enligt LVM finns det LVM-hem. Det är SiS som ansvarar för de särskilda ungdomshemmen och LVM-hemmen. För personer med missbruk som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn ska det finnas LVM-hem som är anpassade för sådan tillsyn, 12 § LVU, 22 och 23 §§ LVM och 6 kap. 3 § SoL. SiS ansvarar även för verkställigheten av slutna ungdomsvård. Verkställigheten sker i enlighet med LSU på de särskilda ungdomshemmen, 1 § LSU.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens åtgärder har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård, 6 kap. 1 § tredje stycket SoL. Det innebär bland annat att socialnämnden noga ska följa vården och vid behov medverka till att den enskilde får vård i annan form. Socialnämnden, som har det kontinuerliga vårdansvaret, har alltså kvar sitt ansvar för ungdom eller klient även i det fall vården ges genom SiS.

Vården vid ungdomshem och LVM-hem ska vara av god kvalitet. Var och en som fullgör uppgifter vid SiS ska medverka till att den verksamhet som bedrivs och de insatser som genomförs är av god kvalitet, 3 kap. 3 § och 14 kap. 2 § SoL.

Verksamheten vid ungdomshem och LVM-hem ska bygga på förtroende för, och samarbete med, den enskilde och utformas så att vistelsen i hemmet eller boendet upplevs som meningsfull. De insatser som ges ska anpassas till den enskildes individuella behov och förutsättningar och präglas av respekt för den enskildes människovärde och integritet, 1 § LVU, 1 § LVM och 3 kap. 3 § socialtjänstförordningen (2001:937), SoF. Verksamheten ska bedrivas i fortlöpande samarbete med den socialnämnd som har det sammanhållande ansvaret för att den enskilde får det stöd och den hjälp som han eller hon behöver, 3 kap. 4 § SoF.

I SiS juridiska riktlinjer LVU, LVM och LSU redogörs mer ingående för aktuell lagstiftning. I riktlinjerna återges även uttalanden från tillsynsmyndigheter som är aktuella samt för SiS tolkningar av gällande rätt. Riktlinjerna är bindande för SiS personal.

LVU - Placering i ett särskilt ungdomshem

När ett barn eller en ungdom ges vård enligt LVU bestämmer socialnämnden var barnet eller den unge ska vistas under vårdtiden, 11 § LVU. Den unges bästa ska vara avgörande för beslutet, 1 § femte stycket LVU. Principen i bestämmelsen innebär att den unges bästa ska vara styrande i alla beslut som fattas enligt LVU. Beslut enligt LVU kan inte ha annat syfte än att förbättra för ungdomen. Inga andra intressen ska alltså bestämma utgången. Till exempel kan inte behovet av samhällsskydd vägas in. Vad som är den unges bästa måste avgöras i varje enskilt fall utifrån de individuella förhållanden som råder. För att undersöka vad som är barnets bästa ska SiS bedöma vilka konsekvenser ett visst beslut får för ungdomen.

Om socialnämnden har beslutat att ungdomen ska vistas i ett av SiS ungdomshem ska plats anvisas, 12 § LVU. Inom SiS är det enheten för placering som, efter ansökan av socialnämnden, anvisar plats i ett visst ungdomshem och som alltså styr var ett barn eller en ungdom ska erbjudas en plats. Efter platsanvisning fattar socialnämnden beslut om placering enligt 11 § LVU. Socialnämndens beslut om att inleda vården vid ett särskilt ungdomshem får överklagas, 41 § första stycket 1 LVU. SiS platsanvisning är endast ett erbjudande till socialnämnden och kan därför inte överklagas.

Vid beslut om placering ska socialnämnden tillämpa återförenings- och närhetsprincipen. Enligt dessa principer ska socialnämnden beakta förutsättningarna för att barnet eller ungdomen ska kunna behålla kontakten med sina föräldrar, syskon och övriga nätverk och därigenom underlätta en återförening med sin familj. Närhetsprincipen innebär att barnet eller ungdomen som regel bör placeras så nära hemmet som möjligt.¹ Principen om den unges bästa är överordnad återförenings- och närhetsprincipen.

När SiS anvisar en plats vid ett ungdomshem ska det beaktas om hemmet är lämpligt med hänsyn till den unges behov, ålder, utveckling och personliga förhållanden i övrigt.² I akuta situationer ska SiS omedelbart anvisa plats, 12 § LVU. Det är socialnämnden som avgör om situationen är akut. Ett exempel på en akut situation är när socialnämnden har beslutat om ett omedelbart omhändertagande. När barn eller unga till följd av en akut situation omedelbart måste beredas en plats så kan skyndsamhetskravet, särskilt i en situation då det råder hög beläggning, behöva ges prioritet över andra aspekter som är av betydelse vid en placering. Det kan exempelvis handla om att SiS inledningsvis inte kan anvisa en plats som fullt ut motsvarar barnets eller ungdomens vårdbehov eller måste anvisa en plats långt från den unges hemkommun.³

Alla placeringar på SiS är inte av akut karaktär utan det förekommer även placeringar som bland annat utifrån barnets eller ungdomens vårdbehov har planerats under en viss tid. För dessa placeringar gäller inte lagens krav på omedelbar platsanvisning utan dessa ansökningar får hanteras med den

---

1 se bland annat HFD 2015 ref. 36, prop. 1979/80:1 del A s. 213–217, s. 307 och s. 501 samt SOU 2014:3 s. 95–96

2 jämför bland annat prop. 1992/93:61 s. 24 och 3 kap. 11 § SoF

3 prop. 2017/18:169 s. 38

skyndsamhet som situationen kräver. Därför är det viktigt att ha en bra dialog med socialnämnden och att uppgifterna som tillförs ärendet dokumenteras, läs mer i avsnitt *Handläggning av ärenden* i del 5.

På SiS ungdomshem finns öppna och låsbara platser. Ett barn eller en ungdom som vårdas på grund av eget beteende, 3 § LVU, får beredas vård vid en enhet inom hemmet som är låsbar om det är nödvändigt med hänsyn till barnets, den unges eller andras säkerhet, eller om det är nödvändigt för att förhindra att barnet eller ungdomen avviker eller för att i övrigt genomföra vården. Vård vid låsbar enhet får pågå under högst två månader. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att någon av de omständigheter som anges i första stycket fortfarande gäller och att barnet eller ungdomen samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.

För de allra flesta börjar en placering vid SiS ungdomshem på en låsbar plats. Ett barn eller en ungdom som vårdas enligt 2 § LVU ska placeras på en öppen avdelning. När vård enligt LVU inte längre behövs ska socialnämnden besluta att vården ska upphöra. Vård som har beslutats på grund av den unges hemförhållanden med stöd av 2 § LVU ska upphöra senast när den unge fyller 18 år, och vård som har beslutats på grund av den unges eget beteende med stöd av 3 § LVU ska upphöra senast när den unge fyller 21 år, 21 § LVU.

Skola

Alla barn har rätt till utbildning.⁴ Skolplikten inträder höstterminen det året barnet fyller sex år och upphör vid utgången av det tionde skolåret, 7 kap. 10 och 12 §§ skollagen (2010:800). Det gäller även när barnet är placerat vid ett av SiS ungdomshem. Skolverksamheten inom SiS utgör en särskild utbildningsform, 24 kap. 8 och 9 §§ skollagen. Utbildningen inom SiS ska motsvara utbildningen i grund-, grundsär- och specialskolan respektive gymnasie- och gymnasiesärskolan, 6 kap. 7 § skollagen.

SiS ska ha kapacitet att erbjuda alla skolpliktiga barn undervisning i grundskolans 16 ämnen samt modersmål och moderna språk. SiS skola ska även erbjuda studie- och yrkesvägledning samt specialpedagogisk kompetens utifrån elevernas behov.

---

⁴ 2 kap. 18 regeringsformen och artikel 28 Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter; barnkonventionen

LVM - Placering i ett LVM-hem

Har förvaltningsrätten beslutat om tvångsvård enligt LVM ska socialnämnden se till att beslutet verkställs genom att den enskilde bereds vård i ett LVM-hem eller på sjukhus, 12 § LVM. Om socialnämnden har beslutat om ett omedelbart omhändertagande ska nämnden utan dröjsmål se till att den enskilde bereds vård i ett LVM-hem eller på sjukhus, 19 § LVM. Efter anmälan av socialnämnden ska SiS enhet för placering anvisa plats i ett LVM-hem, 25 § LVM. En platsanvisning är inte ett beslut och den går heller inte att överklaga. När SiS anvisar en plats vid ett LVM-hem ska det beaktas om hemmet är lämpligt med hänsyn till den enskildes behov, ålder, utveckling och personliga förhållanden i övrigt.⁵ Även den så kallade närhetsprincipen ska beaktas, alltså att den enskilde i regel ska placeras så nära hemmet som möjligt.⁶

I akuta situationer ska SiS omedelbart anvisa plats i ett LVM-hem, 25 § LVM. Det är socialnämnden som avgör om situationen är akut. Ett exempel på en akut situation är när socialnämnden har beslutat om ett omedelbart omhändertagande. När den enskilde till följd av en akut situation omedelbart måste beredas en plats så kan skyndsamhetskravet, särskilt i en situation då det råder hög beläggning, behöva ges prioritet över andra aspekter som är av betydelse vid en placering. Det kan exempelvis handla om att SiS inledningsvis inte kan anvisa en plats som fullt ut motsvarar den enskildes vårdbehov eller måste anvisa en plats långt från den enskildes hemkommun.⁷

Alla placeringar på SiS är inte av akut karaktär utan det förekommer även placeringar som bland annat utifrån klientens vårdbehov har planerats under en viss tid. För dessa placeringar gäller inte lagens krav på omedelbar platsanvisning utan dessa ansökningar får hanteras med den skyndsamhet som situationen kräver. Därför är det viktigt att ha en bra dialog med socialnämnden och att uppgifterna som tillförs ärendet dokumenteras, läs mer i avsnitt *Handläggning av ärenden* i del 5.

SiS beslutar om utskrivning från ett LVM-hem och kan även besluta att den enskilde ska flyttas till ett annat LVM-hem om det anses lämpligt från vård-

---

5 jämför bland annat prop. 1992/93:61 s. 24 f. och 3 kap. 11 § SoF

6 Se bland annat prop. 1979/80:1 del A s. 213–217

7 prop. 2017/18:169 s. 38 och 108

synpunkt, 25 § LVM. SiS ska hålla socialnämnden underrättad om hur vården fortlöper och samråda med socialnämnden i alla frågor av vikt. Före överflyttning till ett annat hem och före utskrivning skall sådant samråd alltid ske, 26 § LVM.

SiS ska, så snart det kan ske med hänsyn till den planerade vården, besluta att den enskilde ska ges tillfälle att vistas utanför LVM-hemmet för vård i annan form. Socialnämnden ska se till att en sådan vård anordnas. Om det inte längre finns förutsättningar för vård i annan form får SiS besluta att den enskilde ska hämtas tillbaka till hemmet, 27 § LVM. Tvångsvård enligt LVM ska upphöra så snart syftet med vården är uppnått och senast när vården har pågått i sex månader, 20 § LVM.

LSU - Placering i ett särskilt ungdomshem

SiS ansvarar för verkställigheten av sluten ungdomsvård enligt LSU. Verkställigheten ska planläggas och genomföras efter samråd med socialnämnden i den dömdes ungdomens hemort, 3 § LSU. Verkställigheten inleds genom att ungdomen tas in i ett av SiS ungdomshem, 4 § LSU.

När domen får verkställas ska SiS, om ungdomen är på fri fot, förelägga den dömdes att senast en viss dag inställa sig vid det ungdomshem som enheten för placering beslutat att verkställigheten ska inledas vid. Intagningen ska ske så snart som möjligt efter det att domen får verkställas, 9 § LSU. Så snart domen på sluten ungdomsvård har börjat verkställas ska SiS fastställa dagen för verkställighetens slut. SiS ska fastställa en ny sådan slutdag om omständigheterna ger anledning till det, 11 § LSU.

På begäran av SiS ska socialnämnden lämna de uppgifter som behövs för att den som har dömts till sluten ungdomsvård skall kunna anvisas plats och erhålla lämplig vård, 1 § förordningen (1998:641) om verkställighet av sluten ungdomsvård.

Är ungdomen häktad i det aktuella målet när domen får verkställas ska häktet omedelbart se till att domen verkställs, 10 § LSU. Häktet kontaktar enheten för placering som bestämmer vilket ungdomshem som den dömdes ska föras till. Verkställigheten ska inledas på en låsbar enhet. Så snart förhållandena medger det, ska ungdomen ges möjlighet till vistelse under öppnare former. Frågan om ungdomen kan ges möjlighet till vistelse under

öppnare former ska prövas fortlöpande, dock minst en gång varannan månad, 14 § LSU. I LSU finns inte en särskild regel som styr vad SiS ska beakta vid placering av den dömda. Istället behöver flera bestämmelser beaktas både vid placering och omplacering av ungdomen. Enligt LSU ska verkställigheten utformas så att ungdomens anpassning i samhället främjas och att de skadliga följderna av frihetsberövandet motverkas, 2 § LSU. Ungdomen ska också ges nödvändig vård och behandling och ges tillfälle till utbildning, aktiviteter med mera enligt 12 § LSU. Under den senare delen av verkställigheten ska ungdomen genom konkreta åtgärder förberedas för ett liv i frihet, 18 a § LSU.

Vid placering av ungdomen ska barnets bästa beaktas enligt barnkonventionens artikel 3. Som barn räknas varje individ som är under 18 år. Särskilt ska varje frihetsberövat barn hållas åtskilt från vuxna, om det inte bedöms vara till barnets bästa att inte göra detta enligt artikel 37 c barnkonventionen. Eftersom SiS inte separerar barn och unga vuxna på avdelningar och ungdomshem, behöver en prövning av om en placering är i enlighet med barnets bästa göras i varje enskilt fall när ett barn placeras med en ung vuxen.

Av betydelse för placeringen är även rätten till liv och att varje människas rätt till livet ska skyddas genom lag enligt Europakonventionen artikel 2. Artikel 2 anses medföra att staten har ett särskilt ansvar för tillsyn av de som är berövade friheten. Staten har därmed en skyldighet när det gäller frihetsberövade personer att vidta ändamålsenliga åtgärder för att skydda liv.

Ungdomar dömda till slutna ungdomsvård har rätt till skola. För mer information om skolgång inom SiS, se avsnitt *Skola* i del 5.

Placeringar enligt SoL

Vid ungdomshemmen och LVM-hemmen kan även personer som frivilligt söker vård placeras. Dessa individer har beviljats vård som en biståndsin-sats av socialnämnden med stöd av 4 kap. 1 § SoL. De placeras då inte med stöd av LVU eller LVM. Placeringen vid hemmet måste dock även i dessa fall ske via hemkommunens socialnämnd som ska vända sig till enheten för placering för platsanvisning.

Det förekommer att SiS får förfrågningar om att åta sig vårduppdrag åt enskilda, till exempel från ungdomen eller klienten själv eller från en anhörig. Enligt förordningen (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse har SiS rätt att mot avgift utföra uppdrag åt kommuner och regioner i samband med avgiftning av missbrukare, utslussning, eftervård eller andra insatser som anknyter till verksamheten vid institutionerna. Det innebär att SiS inte kan ta emot uppdrag direkt från enskilda och därigenom ta ut en avgift.

När behovet av vård på ett ungdomshem eller LVM-hem har upphört ska institutionschefen skriva ut den enskilde. Om den enskilde vårdas med stöd av socialtjänstlagen och begär det, ska utskrivning dock ske tidigare, 3 kap. 14 § SoF. Före utskrivningen ska socialnämnden underrättas i sådan tid att nämnden kan vidta eller förbereda andra behövliga insatser, 3 kap. 16 § SoF.

Handläggning av ärenden

Dokumentation enligt socialtjänstlagen

All handläggning av ärenden som rör enskilda och genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras enligt 11 kap. 5 § SoL. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet och faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Dokumentationen ska innehålla tillräcklig, väsentlig och korrekt information. Endast de uppgifter som är av betydelse för verksamheten och det enskilda fallet behöver dokumenteras. Onödiga uppgifter om barnet, ungdomen eller klienten och dennes personliga förhållanden ska undvikas. Samma sak gäller subjektiva värderingar, med undantag för till exempel uppgifter som utomstående lämnar. Vem som har gjort anteckningar och när ska framgå. Det ska även framgå vem som har fattat eventuella beslut.

Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet, och denne bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs, 11 kap. 6 § SoL. De dokumenterade uppgifterna ska vara korrekta och får inte vara nedsättande eller kränkande. Om den enskilde anser att någon uppgift är felaktig ska detta antecknas. Uppgifter om någon annan än den som ärendet rör ska så långt som möjligt undvikas om dessa uppgifter inte krävs för att den unge ska få god vård och behandling.

Dokumentation enligt förvaltningslagen

Även förvaltningslagen (2017:900), som gäller för förvaltningsmyndigheters handläggning av ärenden, innehåller bestämmelser om dokumentations- skyldighet. En myndighet som får uppgifter på något annat sätt än genom en handling ska snarast dokumentera uppgifterna, om de kan ha betydelse för ett beslut i ärendet enligt 27 § förvaltningslagen. Det ska framgå av dokumentationen när den har gjorts och av vem. Alla uppgifter som har betydelse för utgången ska alltså finnas med i dokumentationen. Det bör observeras att det i vissa fall kan röra sig om uppgifter som kommit till SiS kännedom innan ärendet formellt sett inleddes.

För varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar dagen för beslutet, vad beslutet innehåller, vem eller vilka som har fattat beslutet, vem eller vilka som i förekommande fall har varit föredragande och vem eller vilka som har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i avgörandet, 31 § förvaltningslagen.

Ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt ska innehålla en klagörande motivering, om det inte är uppenbart obehövt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som har varit avgörande för myndighetens ställningstagande, 32 § förvaltningslagen. Att motiveringen ska vara klagörande innebär att skälen måste presenteras på ett sådant sätt att de blir begripliga för den enskilde. I det kravet ligger också att myndigheten i sina beslut ska använda ett språk som är enkelt, korrekt och anpassat så att besluten kan bli begripliga för mottagarna.⁸

En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt. SiS bestämmer hur underrättelsen ska ske. En underrättelse ska dock alltid vara skriftlig om den enskilde begär det. Underrättelse får ske genom delgivning, 33 § förvaltningslagen.

Dokumentation enligt socialstyrelsens föreskrifter

I journalen ska föras löpande anteckningar om den enskilde. Det ska antecknas tidpunkter för SiS beslut om inskrivning, intagning och när vården påbörjades enligt 7 kap. 2 § SOSFS 2014:5. Om några särskilda befogenheter

---

⁸ prop. 2016/17:180 s. 321

har använts vid intagningen ska dessa också framgå av intagningsanteckningen, såväl som deltagande personal. Slutligen ska också anges om den enskilde fått information om hemmets regler och om denne fått ta del av de informationsfoldrar som ska delas ut vid ankomst.

Under rubriken "Ärendeuppgifter" i KAJ ska identitetsuppgifter, uppgifter om anhöriga, adresser, ansvarig socialnämnd, handläggare med mera registreras. Även det lagrum som den enskilde är intagen med stöd av ska registreras. Det senare görs i KAJ genom placeringsbeslutet "Registrera lagrum (placeringsgrund)".

Om en enskild har skyddade personuppgifter ska detta registreras i KAJ, läs mer i avsnitt *Placering av person med skyddad ID* i del 3. Begreppet "skyddade personuppgifter" används som samlingsnamn för de olika skyddsåtgärderna sekretessmarkering, skyddad folkbokföring och fingerade personuppgifter som används vid befarad personföljelse och liknande. Folkbokföringsuppgifter, till exempel personnummer, namn och adress, är normalt offentliga. Under vissa förutsättningar och efter särskild ansökan kan en person få sina personuppgifter skyddade genom att en sekretessmarkering förs in i folkbokföringssystemet. En sådan sekretessmarkering i folkbokföringen har ingen annan funktion än att vara en varningssignal om behovet av en noggrann sekretessprövning innan uppgiften lämnas ut.

När det gäller skyddade personuppgifter måste man observera att enbart den uppgiften att en person har skyddade personuppgifter i sig kan vara sekretessbelagd. Om man markerar en handling så att det framgår att personen har skyddade personuppgifter, så måste man hantera den handlingen på ett sådant sätt att den uppgiften inte röjs.⁹

Av journalen ska det framgå om ställföreträdare, ombud eller biträde har medverkat vid handläggningen av ett ärende. Om tolk eller kommunikationsstöd har använts ska det framgå enligt 4 kap. 10 § SOSFS 2014:5.

Handläggning av ärenden som rör barn

När det gäller barn ställer lagstiftningen särskilda krav på att barnets bästa ska beaktas vid myndighetsutövning. Enligt SoL ska barnets bästa särskilt

---

⁹ jämför JO 1993-2014 och JO 1994-2014

beaktas vid åtgärder som rör barn, 1 kap. 2 § första stycket SoL. Vad som är bäst för den unge ska vara avgörande vid alla beslut enligt 1 § femte stycket LVU.

Barnet eller ungdomen ska få relevant information och ges möjlighet att föra fram sina åsikter i frågor som rör honom eller henne, detta enligt 11 kap. 10 § första stycket SoL och 36 § första stycket LVU. Barnets eller den unges åsikter och inställning ska tillmätas betydelse i förhållande till hans eller hennes ålder och mognad, 11 kap. 10 § första stycket SoL och 36 första stycket LVU.

Vid handläggningen av ärenden som rör barn och ungdomar ska det dokumenteras vilken relevant information som lämnats till barnet eller den unge. Det ska framgå när och på vilket sätt informationen har lämnats och namn och befattning eller titel på den som har lämnat informationen, detta enligt 4 kap. 15 § SOSFS 2014:5. Av dokumentationen ska det framgå vilka åsikter som ungdomen har fört fram i frågor som rör denne. Om den unge inte har fört fram sina åsikter, ska det framgå hur den som bedriver socialtjänst har gått tillväga för att så långt som möjligt klarlägga den unges inställning på annat sätt. Det ska vidare framgå hur den som bedriver verksamheten har tagit hänsyn till ungdomens åsikter i förhållande till dennes mognad, 4 kap. 16-17 §§ SOSFS 2014:5.

Inför en omplacering ska nämnden som regel genomföra en utredning där barnets eller ungdomens åsikter ska hämtas in och beaktas utifrån ålder och mognad, 11 kap. 1 § SoL och 36 § första stycket LVU.

Några utdrag ur gällande lagstiftning

LVU

1 § LVU Insatser inom socialtjänsten för barn och ungdom ska göras i samförstånd med den unge och hans eller hennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i Socialtjänstlagen (2001:453). Insatserna ska präglas av respekt för den unges människovärde och integritet.

Den som är under 18 år ska dock beredas vård enligt denna lag, om någon av de situationer som anges i 2 eller 3 § föreligger och det kan antas att behövlig vård inte kan ges den unge med samtycke av den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne och, när den unge har fyllt 15 år, av honom eller henne själv.

Vård med stöd av 3 § får även beredas den som har fyllt 18 men inte 20 år, om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga förhållanden i övrigt är lämpligare än någon annan vård och de kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke.

Vissa andra åtgärder får vidtas utan samtycke enligt 22:24 och 31a §§. Vid beslut enligt denna lag ska vad som är bäst för den unge vara avgörande (2020:352)

2 § LVU Vård skall beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas. Lag (2003:406).

3 § LVU Vård skall också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende.

Vård skall också beslutas om den som dömts till sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken vid verkställighetens slut bedöms vara i uppenbart behov av fortsatt vård för att inte löpa sådan risk som avses i första stycket. Lag (2006:896).

6 § LVU Socialnämnden får besluta att den som är under 20 år omedelbart skall omhändertas, om

1. det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av denna lag, och
2. rättens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försväras eller vidare åtgärder hindras.

11 § LVU Socialnämnden bestämmer hur vården av den unge skall ordnas och var han eller hon skall vistas under vårdtiden. I fråga om den som vårdas i ett hem som avses i 12 § första stycket får dock Statens institutionsstyrelse i samband med att den unge transporteras besluta att han eller hon tillfälligt skall vistas i ett annat sådant hem.

12 § LVU För vård av unga som på någon grund som anges i 3 § behöver stå under särskilt noggrann tillsyn ska det finnas särskilda ungdomshem.

Om socialnämnden har beslutat att den unge ska vistas i ett hem som avses i första stycket ska Statens institutionsstyrelse anvisa plats i ett sådant hem. I akuta situationer ska Statens institutionsstyrelse omedelbart anvisa en sådan plats. Lag (2018:652).

15b § LVU Den som omfattas av bestämmelserna i 15 § får beredas vård vid en enhet inom hemmet som är läsbar eller på något annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn (vård vid läsbar enhet),

1. om det är nödvändigt med hänsyn till den unges eller andras säkerhet, eller
2. om det är nödvändigt för att förhindra att den unge avviker eller för att i övrigt genomföra vården.

Den som vårdas vid en läsbar enhet ska ges möjlighet att dagligen vistas utomhus och ges möjlighet att ägna sig åt fysisk aktivitet eller någon annan fritidssysselsättning. Vård vid en läsbar enhet får pågå under högst två månader i följd. Om särskilda behandlingsskäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att någon av de omständigheter som anges i första stycket fortfarande gäller och att den unge samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet.

21 § LVU När vård med stöd av denna lag inte längre behövs, ska socialnämnden besluta att vården ska upphöra. Nämnden ska noga förbereda den unges återförening med den eller dem som har vårdsnaden om honom eller henne. Vård som har beslutats med stöd av 2 § ska upphöra senast när den unge fyller 18 år. Vård som har beslutats med stöd av 3 § ska upphöra senast när den unge fyller 21 år. Lag (2022:664).

LVM

4 § LVM Tvångsvård skall beslutas om,

1. någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för att komma ifrån sitt missbruk,
2. vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt socialtjänstlagen (2001:453) eller på något annat sätt, och
3. han eller hon till följd av missbruket
  - a) utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara,
  - b) löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv, eller
  - c) kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Om någon för kortare tid ges vård med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård hindrar detta inte ett beslut om tvångsvård enligt denna lag. Lag (2005:467).

13 § LVM Socialnämnden får besluta att en missbrukare omedelbart skall omhändertas, om

1. det är sannolikt att missbrukaren kan beredas vård med stöd av denna lag, och
2. rättsens beslut om vård inte kan avvaktas på grund av att missbrukaren kan antas få sitt hälsotillstånd allvarligt försämrat, om han eller hon inte får omedelbar vård, eller på grund av att det finns en överhängande risk för att missbrukaren till följd av sitt tillstånd kommer att allvarligt skada sig själv eller någon närstående.

Kan socialnämndens beslut om omhändertagande inte avvaktas, får beslut om omhändertagande fattas av nämndens ordförande eller någon annan ledamot som nämnden har förordnat. Beslutet skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

När socialnämnden har ansökt om tvångsvård, får även rätten på någon av de grunder som anges i första stycket besluta att missbrukaren omedelbart skall omhändertas. Lag (2005:467).

24 § LVM Vården skall inledas på sjukhus, om förutsättningar för sjukhusvård är uppfyllda och det anses lämpligt med hänsyn till den planerade vården i övrigt. Om någon behöver sjukhusvård under vårdtiden, skall han eller hon ges tillfälle till sådan vård.

Verksamhetschefen för den sjukhusenhet där missbrukaren vistas skall se till att socialnämnden eller Statens institutionsstyrelse genast underrättas, om missbrukaren önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset. Verksamhetschefen skall besluta att missbrukaren skall hindras från att lämna sjukhuset under den tid som behövs för att säkerställa att missbrukaren kan föras över till ett LVM-hem. Lag (2005:467).

25 § LVM Om beslut har fattats om tvångsvård eller omedelbart omhändertagande enligt denna lag ska Statens institutionsstyrelse efter anmälan av socialnämnden anvisa plats i ett LVM-hem. I akuta situationer ska Statens institutionsstyrelse omedelbart anvisa en sådan plats.

Statens institutionsstyrelse beslutar om intagning i och om utskrivning från ett LVM-hem. Statens institutionsstyrelse får besluta att en intagen ska flyttas till ett annat LVM-hem, om det anses lämpligt från vårdsynpunkt. Lag (2018:651).

27 § LVM Statens institutionsstyrelse skall, så snart det kan ske med hänsyn till den planerade vården, besluta att den intagne skall beredas tillfälle att vistas utanför LVM-hemmet för vård i annan form.

Socialnämnden skall se till att sådan vård anordnas. Om det inte längre finns förutsättningar för vård i annan form, får Statens institutionsstyrelse besluta att missbrukaren skall hämtas tillbaka till hemmet. Lag (2005:467).

34 § LVM Den som vårdas enligt denna lag i ett LVM-hem för särskilt noggrann tillsyn får hindras att lämna hemmet och i övrigt underkastas den begränsning i rörelsefriheten som är nödvändig för att vården ska kunna genomföras. Den intagne får beredas vård vid en enhet inom hemmet som är låsbar eller på något annat sätt inrättad för särskilt noggrann tillsyn (vård vid låsbar enhet),

1. om det är nödvändigt med hänsyn till den intagnes, övriga intagnas eller personalens säkerhet, eller
2. om det är nödvändigt för att förhindra att den intagne avviker eller för att i övrigt genomföra vården.

Den som vårdas vid en låsbar enhet ska ges möjlighet att dagligen vistas utomhus och ges möjlighet att ägna sig åt fysisk aktivitet eller någon annan fritidssysselsättning. Den intagne får vårdas inom en sådan enhet under högst två månader i följd. Om särskilda behandlings-skäl föranleder det, får dock vården vid enheten pågå längre tid, förutsatt att någon av de omständigheter som anges i andra stycket fortfarande gäller och att den intagne samtidigt ges möjlighet till vistelse i öppnare former eller utanför hemmet. Lag (2018:651)

LSU

3 § LSU Statens institutionsstyrelse ansvarar för verkställigheten. Verkställigheten ska planläggas och genomföras efter samråd med socialnämnden i den dömdes hemort. En individuellt utformad verkställighetsplan ska upprättas för den dömda. Lag (2011:735).

5 § LSU Verkställigheten får inledas om den dömda inte inom föreskriven tid har överklagat domen när det gäller påföljden. Detta gäller även om åklagare eller målsägande har överklagat domen.

6 § LSU Verkställigheten får inledas omedelbart, om den dömda före överklagandetidens utgång förklarar att han eller hon avstår från att överklaga domen när det gäller påföljden och medger att påföljden får verkställas (nöjdförklaring).

Nöjdförklaring får lämnas inför

1. chefen för häktet, av den som är häktad,
2. den som förestår vården vid ett särskilt ungdomshem, av den som är intagen i ett sådant hem,
3. Polismyndigheten.

Nöjdförklaring enligt andra stycket 1 eller 2 får lämnas även inför en annan tjänsteman vid ett häkte eller ett särskilt ungdomshem som har förordnats att ta emot en sådan förklaring.

En tjänsteman som avses i andra stycket 1 eller 2 eller tredje stycket ska så snart det kan ske upplysa den dömda om att han eller hon har rätt att lämna en sådan förklaring samt om när och hur det kan ske. En sådan tjänsteman är vidare skyldig att den dag, då nöjdförklaring först kan lämnas, fråga om den dömda vill lämna en sådan förklaring. Lag (2014:623).

14 § LSU Verkställigheten ska inledas på en låsbar enhet. Så snart förhållandena medger det, ska den dömde ges möjlighet till vistelse under öppnare former.

Frågan om den dömde kan ges möjlighet till vistelse under öppnare former ska prövas fortlöpande, dock minst en gång varannan månad. Lag (2018:653).

DEL 6

Hantering av beläggning

Placering på belagda platser

I ett läge med hög beläggning kan placering på sedan tidigare belagda platser bli aktuellt. Inom ungdomsvården kan enheten för placering anvisa plats på samtliga ungdomshem som har platser där ungdom inte finns på plats fysiskt vid tillfällena då andra tillgängliga platser saknas. Detta innebär i praktiken att om en plats står tom, till exempel då en ungdom avvikit, får enheten för placering från och med den fjärde dagen då platsen står tom anvisa en ny ungdom till den "tomma" platsen. För att minimera riskerna för verksamheten behöver varje ungdomshem ha minst en plats som kan användas om någon av ungdomarna som är inskrivna på ungdomshemmet blir intagen/återkommer. Placering gäller på de platser som inte haft intagen ungdom de senaste tre dygna.¹

Inom missbruksvården sker placering på platser som även är tillgängliga för klienter som vårdas i annan form enligt § 27 LVM. Det är LVM-hemmet som ansvarar för att hålla enheten för placering uppdaterad om platssituation.

Ungdomshem och LVM-hem ansvarar för att meddela enheten för placering om tillgängliga överbeläggningsplatser. Placeringshandläggare ansvarar sedan för uppdatering av tillgängliga platser i KAJ samt anvisning av plats åt ungdomar och klienter enligt ordinarie placeringsprocess.

Förändring av målgrupp på avdelning

I ett läge med hög beläggning kan förändring av målgrupp på en avdelning bli aktuellt. Det kan exempelvis handla om att en avdelning förändrar målgrupp utifrån placeringsgrundande lagrum eller förändring av kön, ålder eller tjänstetyper. Beslut kan fattas om att en avdelning ska förändra sin målgrupp utifrån aktuellt platsläge i myndigheten och ett ökat behov av platser för en viss målgrupp. Läs mer i avsnitt *Om placering utifrån stängning av avdelning eller förändrad målgrupp* i del 4.

---

¹ Beslut om överbeläggning vid platsbrist, dnr I.1.3-1698-2022

När en avdelning är tömd ansvarar sedan placeringshandläggare för uppdatering av tillgängliga platser i KAJ samt anvisning av plats åt ungdomar och klienter utifrån ny målgrupp enligt ordinarie placeringsprocess. Beslut om förändrad målgrupp skickas till förvaltare av KAJ för uppdatering i systemet. Sektionschef på SiS ungdomsvårdsavdelning respektive missbruksvårdsavdelning ansvarar för detta.

Köställning

SiS har en lagstadgad skyldighet att i akuta situationer omedelbart anvisa plats vid ett ungdomshem eller LVM-hem. När alla alternativ för placering är uttömda uppstår kö till placering i myndigheten. Att SiS inte kan tillgodosätta behovet av en plats när en socialnämnd har bedömt att det är nödvändigt kan innebära allvarliga risker för ungdomar och klienters liv och hälsa. En konsekvens av bristen på lediga platser medför även att SiS inte kan upprätthålla de differentieringsgrunder som myndigheten har att förhålla sig till när plats anvisas. När det råder brist på lediga platser uppstår även svårigheter att beakta närhetsprincipen och platsens lämplighet utifrån ungdomen eller klientens förutsättningar och vårdbehov.

Kö uppstår till initial placering i myndigheten när det saknas tillgänglig plats och efter inkommen elektronisk platsansökan från socialtjänst. Enheten för placering ansvarar för att informera socialtjänsten om att det råder kö samt att placeringshandläggare återkommer så snart plats finns att tillgå. Att informationen getts till socialtjänsten journalförs i ungdoms eller klientens personakt i KAJ.

När plats finns tillgänglig ansvarar placeringshandläggare för anvisning av plats till ungdom eller klient. Vid köställning av flera ungdomar eller klienter görs en individuell bedömning utifrån omständigheter i det enskilda fallet tillsammans med beaktning av eventuell hävd häktning, pågående allvarligt tillstånd, kötid samt matchning av plats och vårdbehov.

Bilagor

Bilaga I. Screening STB/SFA

Screening och bedömning inför eventuell vård vid avdelning eller plats för särskilt tillsynsbehov, STB, eller inför eventuell vård vid särskilt förstärkt avdelning, SFA. Denna genomförs av legitimerad psykolog med särskild forensisk och diagnostisk kompetens. Nedan redovisade punkter är innehållet i screeningprocessens samtliga delar, vilka sammanfattas och redovisas i ett samlat dokument i form av en psykologbedömning vilken den undertecknade psykologen i varje enskilt fall tar ansvar för. Psykologbedömningen läggs i personakt i KAJ.

Syfte

På initiativ av placeringshandläggare vid SiS enhet för placering genomförs en fördjupad bedömning vilken används som underlag inför beslut om eventuell placering vid avdelning eller plats för särskilt tillsynsbehov eller inför eventuell placering på Särskilt förstärkt avdelning, SFA. Bedömningen syftar till att sammanställa och beskriva diagnostik alternativt funktionsnedsättning som matchar ovan nämnd placering, fortsatta behandlingsbehov och eventuella riskområden som har sin grund i förekomst av psykiatrisk problematik, intellektuell- och neuropsykiatrisk funktionsnedsättning samt personlighetsmässigt fungerande och särskilda behov. Bedömningen skall även utmytna i förslag till behov- och riskreducerande insatser, habilitering samt vård och behandling klienten bedöms vara i behov av.

Metod

1. Informationsinhämtning från journalsystem

Psykolog vid enheten för kapacitet och LSU går igenom underlag gällande ungdomen/klienten utifrån samtlig information som förekommer i KAJ, KIA(SiS gamla journalsystem) och TakeCare.

2. Informationsinhämtning från avdelningspersonal

Informationsinhämtning från adekvat avdelningspersonal vid aktuell institution äger rum avseende ungdomen/klientens dagliga funktion, psykiatriska status, mående, beteende, interaktion med personal och andra ungdomar/klienter, eventuella händelser och övergripande observationer och dagliga behov.

3. Informationsinhämtning från hälso- och sjukvårdspersonal

Informationsinhämtning från hälso- och sjukvårdspersonal såsom sjuksköterska, psykolog samt psykiatriker vid aktuell institution avseende inhämtning av information/reflektion kring tidigare utredningsmaterial, diagnostik, aktuell som tidigare medicinering, psykiatrisk status och övrig sjukvårdsinformation.

4. Placeringshistorik

Sammanställning av historik:

- Psykiatrisk vård exempelvis BUP, vård enligt LPT
- Socialtjänstinsatser enligt exempelvis SoL, LSS, LVU, LSU samt LVM
- Placeringshistorik exempelvis HVB och SiS.

En sammanfattning görs av tidigare placering avseende vård och behandling, eventuell misskötsamhet, vård i enskildhet (VIE), fysiskt aggressivt beteende, skadegörelse, våld och hot om våld, tidigare negativt beteende och psykiatriska svårigheter.

5. Aktuell situation

En sammanfattning görs av aktuell placering avseende aktuellt mående, vård och behandling, eventuell misskötsamhet, vård i enskildhet (VIE), fysiskt aggressivt beteende, skadegörelse, våld och hot om våld, tidigare negativt beteende och psykiatriska svårigheter.

6. Social historik

Kort beskrivning av social bakgrund, familj, kamrater, boende, förskola och grundskola, eventuell särskola, pedagogisk utredning, familjär problematik, psykiatrisk hereditet, hedersproblematik, nätverk med mera.

7. Psykiatrisk anamnes

Här beskrivs i kronologisk ordning psykiatrisk anamnes och historik av tidigare vårdkontakter från barndom, förskola, BUP, psykiatri, beroendeenhet, neuropsykiatrisk utredning, begåvningsutredning, annan psykiatrisk utredning, psykologisk eller pedagogisk utredning, logopedutredning, BBIC utredning, riskbedömning YLS/CMI 2.0, LS-CMI, ERASOR med flera.

8. Aktuellt fastställda diagnoser

Här redovisas fastställda diagnoser vid aktuellt datum.

Här görs även en sammanställning av undertecknad psykolog avseende psykiatriska symptom som bedöms föreligga, misstänkas tillika fortsatt bör uppmärksammas.

Därtill redovisas av undertecknad psykolog i text även symptom på ej uppfylld diagnos men där symptombilden är betydande, såsom exempelvis PTSD, missbruk, trotssymtom, depression, koncentrationssvårigheter, bristande impuls kontroll, intermittent explosivitet, tidig debut i aggressionsproblematik, svårigheter med emotionell reglering, sexuellt gränslöst beteende, utmanande beteende, pålagrade traumatiska händelser, utsatthet för våld som exempelvis sexuellt våld samt uppförandestörning.

9. Personlighetsbedömning

Här redovisas personlighetsdrag, tidig debut i negativt beteende, uppförandestörning och tidigt normbrytande beteende- vilka beteenden indikerar misstanke om antisocial och kriminell utveckling. Här redovisas även händelser, beteenden som försummelse från vårdnadshavare och hur den eventuellt kan kopplas till personlighetsutveckling, bristande tillit, anknytningsproblematik, utsatthet för våld under barndomen, emotionell instabilitet, bristande impuls kontroll, utagerat beteende och annan upprepad utsatthet.

Personlighetsdrag som indikerar identitetsproblematik redovisas. Här bedöms främst kluster B personlighetsdrag vara aktuellt att beskriva gällande ungdomen/klienten då dessa är sammankopplad med dramatiskt, utagerat, emotionellt instabilt och förslaget beteenden tillika tidigt normbrytande beteende, vilka personlighetsdrag är problematiska i vardagen.

10. Substansbrukssyndrom

Här redovisas beteendemönster avseende narkotika, substans eller alkoholbruk, missbruks- och beroendeproblematik. Här redovisas även huvuddrog, blandning av substanser, tidig debut i missbruk, kognitiv funktionsnedsättning orsakad av missbruk, organisk hjärnskada samt neurologisk utredning om sådan finns.

11. Självskadebeteende – suicidalt beteende

Här redovisas all form av destruktivt beteende, självskada, ätstörning, suicidala tankar, suicidala beteenden och reella suicidförsök.

12. Medicinsk behandling

Aktuell eventuell farmakologisk behandling.

13. Rekommendationer för fortsatt vård och placering vid STB/SFA

Sammanställning och redovisning av slutbedömningen, vilka specifika vård- och resursbehov som föreligger avseende anpassning, stöd och habilitering samt behandling. Här redovisas även hur diagnostik och/eller funktionsnedsättning sammankopplas med särskilda behov av STB/SFA för den enskilde ungdomen/klienten. Detta avseende anpassad miljö och placering vid avdelning där personalen innehar en ökad kunskap om neuropsykiatriska och psykiatriska funktionsvariationer samt hur dessa särskilda behov bäst hanteras och bemöts i en anpassad miljö. Här redovisas även bedömning av framtida behov och framtida placering som socialtjänsten bör beakta.

Här indikerar även undertecknad psykolog rekommendationer om hur personal bäst bör hantera och bemöta aktuell ungdom/klient utifrån diagnos, mottaglighet, behandlingsbehov och motivation till förändring.

Här redovisas även om fortsatt vård på vanlig vårdplats rekommenderas fortskrida.

Statens institutionsstyrelse, SiS, bedriver individuellt anpassad tvångsvård och verkställer sluten ungdomsvård.

I samverkan med socialtjänsten ger vi ungdomar och klienter med allvarliga och omfattande psykosociala problem bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk och kriminalitet.

Vi utför vård och behandling med god etik och hög kvalitet. Vårt arbete präglas av hög tillgänglighet och rättssäkerhet.

SiS driver ett 30-tal särskilda ungdomshem och LVM-hem över hela landet, och finansierar forskning för att utveckla vården och behandlingen.

Statens institutionsstyrelse, SiS
Box 1062, 171 22 Solna
Telefon vx: 010-453 40 00
Telefax: 010-453 40 50
Besöksadress: Svetsarvägen 10
www.stat-inst.se